

Pedagogisch beleidsplan

Versie	2.20
Datum	05-10-2020
Status	Definitief
Auteur	Esin Dogan - Aksoy

Kinderdagverblijf Lieve Schoot
Derkinderenstraat 50/52
1062 BJ Amsterdam
Tel: 020-6177423
www.Lieveschoot.nl
Email: info@lieveschoot.nl

Inhoud	Bladzijde
1 Kinderdagverblijf Lieve Schoot	5
Doelstelling	
Visie	
Het kind centraal	
De rol van de pedagogisch medewerker	
Tablet op de groep	
Opleidingsplan	
Horizontale groep	
Verticale groep	
2 Ontwikkelingsfases van het kind	8
Algemeen	
De baby	
De dreumes	
De peuter	
3 Ontwikkelingsgebieden van het kind en werkwijze Kinderdagverblijf Lieve Schoot	10
Persoonlijkheidsontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling	
Motorische ontwikkeling	
Kunstsinnige ontwikkeling	
Taalontwikkeling	
Ontwikkeling van waarnemen, denken en rekenen	
Oriëntatie op tijd en tijd	
4 Volgen van de ontwikkeling van het kind	20
Mentorschap binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot	
Oudergesprekken over de ontwikkeling van het kind	
Persoonlijke rapportage	
Planmatige begeleiding	
Behandelplan opvallend gedrag	
Kind besprekingen	
Externe deskundigheid	
Evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg	
Overdracht naar school	
Doorgaande lijn op het gebied van het aanbod	
5 Zorg en ontwikkeling van het kind en signaleren opvallend gedrag	23
Signaleren opvallend gedrag	
Signaleren en doorverwijzen	

6	Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE)	25
	Gelijke onderwijskansenbeleid	
	Beleid en visie	
	Implementatie aanbod VE uren	
	Ontwikkelingsgericht werken / opbrengstgericht werken	
	De speelleeromgeving	
7	Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie	33
	Informatie naar en met ouders	
	Ouderactiviteiten en informatie binnen ons kinderdagverblijf	
	Kennismaking met Kinderdagverblijf Lieve Schoot	
8	Thuis in Kinderdagverblijf Lieve Schoot: wennen	38
9	Dagindeling en dagritme	40
	Brengen en halen	
	Later of te laat ophalen	
	Ophalen door een ander dan de ouder, verzorger	
	Tijdig afmelden	
	Een dag bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot	
	Dagindeling	
10	Stabiliteit in de praktijk en meer ruimte voor pedagogisch maatwerk	45
	Pedagogisch medewerker-kind-ratio	
	Groepsgrootte en leeftijdsopbouw	
	Drie-uursregeling	
	Afwijking van BKR (tijden van drie-uursregeling)	
	Stamgroep	
	Het verlaten van de stamgroep	
	Achterwacht	
	Samenvoegen van groepen	
	Vier-ogen- principe	
11	Rituelen	52
	Feestelijke activiteiten	
	Verjaardag	
	Afscheid	
	Traktatie	
	Jaarlijkse feesten	
12	Veiligheid, gezondheid en hygiëne	53
	Leefomgeving	
	De groepsruimte	
	De buitenruimte	
	Veilig spelen	
	Kleding	

	Schoonmaak	
	Algemene hygiëne	
	Huishoudelijk werkplan	
	Een goede verzorging.	
	Slapen	
	Een eigen mandje	
	Spenen	
	Voeding	
	Brandveiligheid	
	Preventie ongevallen	
	Huisregel	
	Brengen en halen	
	Verklaringen	
13	Kinderopvang is een vak	58
	Voertaal	
	Beroepskrachten	
	Begeleiding en aansturing pedagogisch medewerkers	
	Stagiaires/invallers	
14	Klachtenregeling Lieve Schoot	60
	Interne klachtenregeling Kinderdagverblijf Lieve Schoot	
	Externe klachtenregeling Kinderdagverblijf Lieve Schoot	
	De geschillencommissie	
	Klachtenreglement	
	De oudercommissie	

1 Kinderdagverblijf Lieve Schoot

U bent van harte welkom om na het lezen van dit pedagogisch beleidsplan een bezoekje aan het Kinderdagverblijf Lieve Schoot te brengen. De naam van ons kinderdagverblijf is weloverwogen gekozen, even zo veilig, even zo vertrouwd, even zo zorgzaam en liefdevol als die van moeder. Aan de opvang van kinderen wordt terecht hoge eisen gesteld. Kinderdagverblijf Lieve Schoot is een kleinschalige opvang, gerealiseerd door professionele leiding. Om de kwaliteit van kinderopvang op peil te houden is een duidelijke visie en werkwijze vertaald in een pedagogisch plan onmisbaar. Kinderdagverblijf Lieve Schoot draagt zorg voor verantwoorde kinderopvang voor kinderen van 0-4 jaar. Ons kinderdagverblijf bestaat uit twee –naast elkaar gelegen- locaties. Een locatie, “De Toppertjes” biedt opvang aan kinderen van 2-4 jaar en is een erkende voorschool. Onze andere locatie, De Lieverdjes, biedt opvang aan kinderen van 0-4 jaar.

Op onze website kunnen ouders ons pedagogisch beleidsplan lezen om een beeld te krijgen hoe en vanuit welke visie onze organisatie met de kinderen in het kinderdagverblijf omgaat. Ons pedagogisch beleid maakt dat we aanspreekbaar zijn op onze uitgangspunten en werkwijze. Het pedagogisch beleid is ook een handleiding voor alle pedagogisch medewerkers van Kinderdagverblijf Lieve Schoot.

Nieuwe medewerkers worden ingewerkt volgens het pedagogisch beleidsplan. Het uiteindelijke doel is dat alle medewerkers werken zoals in het pedagogisch beleid omschreven is.

Het pedagogisch beleidsplan wordt jaarlijks met het hele team besproken en waar nodig herzien. De leiding van Kinderdagverblijf Lieve Schoot is in handen van Esin Dogan - Aksoy.

Doelstelling

De naam van ons kinderdagverblijf is weloverwogen gekozen. Even zo veilig, even zo vertrouwd, even zo zorgzaam en liefdevol als die van moeder.

Het kind staat bij ons centraal. Persoonlijke aandacht heeft onze prioriteit. We streven ernaar dat Kinderdagverblijf Lieve Schoot een tweede thuis is: we bieden een veilige en vertrouwde omgeving, die kinderen stimuleert in hun ontwikkeling.

Kinderdagverblijf Lieve Schoot is een kleinschalig kinderdagverblijf voor kinderen vanaf 6 weken tot 4 jaar verdeeld over twee locaties met verschillende leeftijdsgroepen gesitueerd in Amsterdam-West. Het is een bij het Landelijke Register Kinderopvang geregistreerd dagverblijf dat voldoet aan de wettelijke vereisten voor kinderopvang.

Gedurende het gehele verblijf van het kind bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot wordt het kind gevolgd door onze pedagogisch medewerkers, zodat we de ontwikkeling van het kind kunnen volgen en kunnen stimuleren.

Het doel waar Kinderdagverblijf Lieve Schoot voor staat is het kind in eigen tempo leren ontdekken.

Natuurlijk begeleiden wij het kind verder in de volgende aspecten:

- Een goede verzorging
- Zijn/haar ontwikkeling
- Eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid

Visie

Kinderdagverblijf Lieve Schoot staat voor Liefdevol & Zorgzaam. Door kleinschaligheid en inzet van vaste krachten ontstaat een sterke band tussen de ouders, kinderen en de medewerkers van Kinderdagverblijf Lieve Schoot. We werken liever met vaste gediplomeerde pedagogisch medewerkers die al aantal jaren ervaring hebben in de branche.

Regelmaat in de dagindeling welke is afgestemd op de leeftijd van de kinderen geeft structuur en herkenbaarheid. Op vaste tijden eten, slapen, buiten spelen geeft ze het gevoel van rust en veiligheid.

Het slaapritme en voedingsschema wordt zo veel mogelijk gelijkgesteld met die van het thuisfront. We richten ons op opvang waar baby's, dreumesen en peuters zich kunnen ontwikkelen op het gebied van taal, rekenen, motoriek en vooral sociale vaardigheden. Hiervoor maken we -op de peutergroep- gebruik van het VVE programma Piramide waarbij ze al spelend de nodige ontwikkeling doormaken. De vaste medewerkers zijn voor dit programma goed opgeleid en zorgen dat er een gezonde basis ontstaat voor een goede start in het basisonderwijs.

Het kind centraal

Bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot zijn we ons ervan bewust dat het opvangen van uw kind automatisch het mede opvoeden van uw kind is. Wij bieden dan ook zeker meer dan alleen opvang in de zin van zorg voor voeding en slaap. Belangrijk en leuk vinden we het geven van liefde, warmte en aandacht aan uw kind. We hebben oog voor diens behoeftes, kwaliteiten en ontwikkeling.

Als uw kind dingen wil ontdekken, weten, oefenen of proberen zullen we dat stimuleren aan de hand van bepaalde waarden en normen. Het respecteren van uw kind zoals het is, is een belangrijk uitgangspunt bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot. Het is van groot belang voor de ontwikkeling van uw kind. De kinderen willen zich, net als wij, erkend en gewaardeerd voelen.

De rol van de pedagogisch medewerker

De pedagogisch medewerker staat open voor de kinderen. Zij stimuleert de sociale ontwikkeling door de kinderen in contact te laten komen met de andere kinderen. Zij geeft kinderen de ruimte om dingen te ontdekken. Dat kan doordat ze ervoor zorgt dat de kinderen zich veilig voelen. Het open werken vraagt een flexibele en professionele werkhouding van de pedagogisch medewerker en om enthousiasme en inlevingsvermogen. Bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot worden pedagogisch medewerkers geschoold binnen verschillende organisaties en intern ook natuurlijk. Jaarlijks is er voor de medewerkers een studiedag over nieuwe methodes of waar de kennis over de bestaande methodes opgefrist wordt.

De kinderen worden opgevangen door een deskundige pedagogisch medewerker die vanuit de pedagogische visie van Kinderdagverblijf Lieve Schoot een relatie aangaat met de kinderen. Het is de taak van de pedagogisch medewerker om het klimaat te scheppen waarbinnen ieder kind tot zijn recht komt en de zorg en aandacht krijgt die hij nodig heeft. Ieder kind heeft behoefte aan warmte, liefde en een knuffel en die geven wij graag. Er is altijd een goede balans tussen nabijheid en afstand tussen de pedagogisch medewerker en het kind. Kinderopvang beschouwen wij als een professionele dienstverlening. Dit vraagt om een goed opgeleide pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerker beschikt over vaardigheden om de kinderen zowel individueel als in groepsverband te verzorgen en te begeleiden. Alle pedagogisch medewerkers beschikken over de vereiste diploma's onder andere SPW 3 of SPW 4, over een verklaring omtrent gedrag van het ministerie van justitie en is ingeschreven in het Personenregister Kinderopvang en hierin gekoppeld aan Kinderdagverblijf Lieve Schoot. De GGD inspecteert ieder jaar al onze pedagogisch medewerkers op deze gegevens.

Tablet op de groep

De groepen hebben een tablet. Daarop staat veel informatie zoals:

- Protocollen en beleidstukken
- De risicomonitor
- Mentorlijsten
- Roosters van de pm-ers
- Het observatiesysteem KIJK
- Allergieën van de kinderen

De tablet wordt gebruikt voor het invullen van gegevens van kinderen aan de hand van het observatiesysteem KIJK. Ook de aanwezigheidsregistratie van de kinderen wordt bijgehouden.

Het gebruik van de tablet bevordert de communicatie tussen de pm-ers onderling, zoals de overdracht in de groep en de communicatie naar ouders zoals de overdracht en informatie naar ouders.

Opleidingsplan

Wij trainen onze pedagogisch medewerkers regelmatig op allerlei gebieden. Hierdoor kunnen zij beter hun werk doen. In het opleidingsplan van Kinderdagverblijf Lieve Schoot staat vermeld op welke wijze wij aandacht besteden aan de opleiding van onze medewerkers. Vanzelfsprekend is hier een vast onderdeel de terugkerende trainingen om de kwaliteit op het juiste niveau te houden. Een voorbeeld hiervan zijn de EHBO en BHV-trainingen, Kijk training en de interactievaardigheden.

Horizontale groep

Bij de Toppertjes werken wij met zogenaamde “horizontale groepen” d.w.z. groepen die afgestemd zijn op een bepaalde leeftijd. Deze peutergroep bestaat uit kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar. De groep bestaat uit maximaal 13 kinderen en wordt begeleid door 2 pedagogisch medewerkers.

Verticale groep

De Lieverdjes bestaat uit kinderen van 0 tot 4 jaar en is daarmee een verticale groep. Deze groep bestaat uit maximaal 14 kinderen en wordt, in dit geval, begeleid door 3 pedagogisch medewerkers. De groep kent vaste verzorgers. Op deze manier ontstaat er vertrouwen en dus veiligheid. Deze vaste verzorger is tevens contactpersoon voor ouders en eerste aanspreekpunt, zij is verantwoordelijk voor een goede overdracht tussen de ouders en de overige pedagogisch medewerkers.

De omgeving en inrichting sluit nauw aan bij de specifieke groepen en is daardoor uitnodigend en uitdagend voor elk kind. Kinderen kunnen in elke groep alles zelf pakken. Bij de peuters hoeven kleine of ‘gevaarlijke’ voorwerpen niet hoog te worden weggezet omdat er geen jongere kinderen in de groep zijn.

2 Ontwikkelingsfases van het kind

Algemeen:

Ieder kind ontwikkelt zich en groeit in zijn eigen tempo. De ontwikkeling van het kind is bepalend voor de behoefte van het kind en zijn belevingswereld. De groepen van Kinderdagverblijf Lieve Schoot zijn zo samengesteld dat er volle aandacht is voor de specifieke behoefte die bij een bepaalde ontwikkelingsfase en leeftijd horen.

Globaal maken wij de volgende indeling

- Baby - 6 weken tot 1 jaar
- Dreumes - 1 tot 2 jaar
- Peuter - 2 tot 4 jaar.

De baby

Een baby maakt in zijn eerste levensjaar een enorme ontwikkeling door. Een warme en liefdevolle verzorging vormt hierbij de basis. Onze zorg voor de baby gaat samen met een grote hoeveelheid liefde, betrokkenheid en warmte. Wij genieten van elk kind en geven individuele aandacht, of wij de baby nu voeden, verschonen, samen aan het spelen zijn of in bed leggen.

Elke baby volgt zijn eigen ritme. In goed overleg met de ouders zetten wij het ritme, zoals dat thuis gebruikelijk is, voort. Tijden van slapen en voedingen worden doorgesproken en vastgelegd in een schema. Wijzingen kunnen door de ouders mondeling of via het ouderportaal van de baby worden doorgegeven, omdat een baby niet altijd zijn schema volgt, spelen wij ook in op zijn zorgvraag. Is hij bv eerder moe, dan houden wij hier rekening mee. De beleving van de baby is vooral lichamenlijk. Hij voelt, ruikt en proeft alles wat hij op zijn weg tegenkomt. Het prikkelen van de zintuigen stimuleert het kindje om zich te gaan voortbewegen. Omrollen, oprichten en kruipen gaat steeds beter. De pedagogisch medewerker stimuleert de baby met het maken van geluidjes, het voorlezen van boekjes, het rollen van een bal en het zingen van liedjes. Naarmate de kinderen ouder worden, gaan ze meer op elkaar reageren met geluiden; twee baby's in een kinderstoel kunnen de grootste lol met elkaar hebben. Kinderdagverblijf Lieve Schoot is een veilige plek waar de jonge kinderen zich zonder gevaar kunnen voortbewegen en ontwikkelen.

De dreumes

Een dreumes gaat actiever om met zijn omgeving dan een baby en ontdekt dat hij hierop invloed kan uitoefenen. Omdat de dreumes nog geen besef heeft van gevaar, heeft hij bij deze ontdekkingstocht bescherming nodig. De dreumes ziet absoluut geen gevaar in het beklimmen van tafels, of het bijten van andere kinderen. Door de kinderen in bescherming te nemen en ze spelenderwijs te begrenzen, kunnen de kinderen op een veilige manier hun omgeving verkennen. Binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot bieden wij deze uitdaging en veiligheid. Het kind wordt veilig op weg geholpen in het contact met andere kinderen. Dit leidt tot de opbouw van het zelfvertrouwen en de autonomie en de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Spel wordt door de pedagogisch medewerker in goede banen geleid. De dreumes leert op een speelse manier wat wel en niet mag.

Ook de taalontwikkeling komt op gang; kinderen zeggen woorden na en leren deze zelf weer gebruiken. Met het lezen en bekijken van boekjes stimuleren wij de kinderen in deze ontwikkeling. De dreumes kan zich steeds beter voortbewegen en ontdekt het plezier van bewegen. Met dans en muziek spelen wij

hieropin; de dreumesen vinden het prachtig om te dansen. De kinderen eten gezamenlijk aan tafel. Iedereen heeft zijn eigen bordje en beker.

Iedereen wacht op elkaar aan het begin en aan het eind van de maaltijd. Bij de dreumesen wordt er vaak al een begin gemaakt met de zindelijkheidsstraining. Dit gebeurt altijd in overleg met de ouders.

De peuter

Nieuwsgierigheid drijft de peuter in zijn ontdekking van de wereld. Van alles wat hij op zijn weg tegenkomt, wil hij weten wat het is en er het liefste even mee spelen. Wat de peuter ziet van de pedagogisch medewerker of van andere kinderen wil hij imiteren. De peuter is op deze ontdekkingstocht gericht.

De speelleeromgeving bij de Toppertjes is uitdagend en nodigt de kinderen uit tot spel. Er zijn meerdere hoeken aanwezig zoals een leeshoek, een bouwhoek, een huishoek, een ontdekhoek, een plek waar de kinderen met auto's kunnen spelen. Kinderen kunnen zelf kiezen en weten waar ze materialen kunnen vinden. De verschillende hoeken zorgt ervoor dat alle ontwikkelingsgebieden vertegenwoordigd zijn.

De materialen zijn gelabeld zodat de kinderen ook zelfstandig de materialen kunnen pakken en opruimen. De Toppertjes beschikt over veel ontwikkelingsmateriaal op verschillende niveaus.

Bij iedere start van een nieuw thema wordt gekeken of er nog aanvullende materialen aangeschaft moeten worden.

Het is de rol van de pedagogisch medewerker de peuters op weg te helpen bij het ontdekken. De kinderen kunnen op hun eigen manier een spel ontwikkelen en hier een vrije keuze in maken. De taalontwikkeling komt in een stroomversnelling. De pedagogisch medewerker stimuleert de ontwikkeling door onder andere het zingen van liedjes, het opzeggen en uitbeelden van versjes, door interactief voorlezen, door doen-denken- en steunpraten, door woordenschatontwikkeling en door het uitvoeren van taalactiviteiten vanuit de planning. Ook wordt de peuter al een beetje voorbereid op de overgang naar de kleuterschool. De oudere kinderen van de groep eten en drinken gezamenlijk. Zij kunnen op deze manier langzaam wennen aan elkaar.

3 Ontwikkelingsgebieden van het kind en werkwijze Kinderdagverblijf Lieve Schoot

Piramide onderscheidt de volgende ontwikkelingsgebieden:

- Persoonlijheidsontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling
- Motorische ontwikkeling;
- Kunstzinnige ontwikkeling;
- Taalontwikkeling;
- Ontwikkeling van waarnemen, denken en rekenen;
- Oriëntatie op tijd en tijd

1 Persoonlijheidsontwikkeling en emotionele ontwikkeling

Bij de persoonlijkheidsontwikkeling gaat het erom dat een kind zelfvertrouwen ontwikkelt en zich voldoende veilig leert voelen in zijn omgeving. Het gaat om de vraag of het kind zelf iemand is, zelf beslissingen neemt, zelf keuzes maakt, kortom of het afhankelijk of onafhankelijk is van de omgeving. Voor de persoonlijkheidsontwikkeling is de hechting van levensbelang.

We bieden kinderen een veilige basis, een omgeving waarin ze zichzelf kunnen zijn en kunnen ontspannen. Een veilig klimaat is een voorwaarde voor de algehele ontwikkeling van een kind. We doen er alles aan om een kind zich prettig en veilig te laten voelen, bijvoorbeeld door een sensitieve verzorging van de pedagogisch medewerker. Rond het tweede jaar ontstaat de identiteitsontwikkeling van het kind (bijvoorbeeld, het kind ziet zichzelf in de spiegel, spreekt zichzelf aan met het woord 'ik'). Belangrijk vinden we dat het de identiteitsontwikkeling moet leiden tot een positief zelfbeeld van het kind. De twee vaardigheden 'zelfregeling' en 'zelfcontrole' spelen naast de identiteitsontwikkeling een grote rol. We stimuleren de persoonlijkheidsontwikkeling onder andere door het scheppen van een positief klimaat, door het geven van het goede voorbeeld en door de zelfredzaamheid te stimuleren. We houden nauwlettend in de gaten hoe het kind functioneert in de groep en zorgen er voor dat de groepen zijn nooit overvol zodat er voldoende aandacht is voor de kinderen.

We onderscheiden de volgende onderdelen binnen de persoonlijkheidsontwikkeling:

- Zelfredzaamheid
- Autonomie
- Zelfvertrouwen
- Zelfregeling
- Weerbaarheid
- Welbevinden
- Omgaan met spanningen en gevoelens
- Identiteit

Zelfredzaamheid en keuzemogelijkheden:

Het kind is een uniek wezen; het heeft behoefte om alleen te zijn, maar ook aan momenten van samen spelen. Het kind is vrij om aan bepaalde activiteiten mee te doen. We stimuleren het kind natuurlijk wel maar er kunnen altijd alternatieven worden aangeboden.

Het meedoen met bepaalde activiteiten komt in de tweede plaats. Kijken en luisteren naar wat andere kinderen aan het doen zijn geldt als nummer 1. Kinderen leren ook door te observeren.

Wat kinderen op een bepaalde leeftijd al kunnen wordt zeker gestimuleerd. Het is niet erg als het een paar keer fout gaat, want Kinderdagverblijf Lieve Schoot zegt: AL DOENDE LEERT MEN. Natuurlijk houden we een oogje in het zeil, maar als kinderen zelf naar het toilet willen dan mag dat. Zo krijgen de kinderen meer zelfvertrouwen.

Sensitieve responsiviteit

Sensitieve responsiviteit betekent dat de pedagogisch medewerkers gevoelig zijn voor wat een kind bezighoudt. Ze nemen signalen van het kind waar en reageren daarop. Ze laten zien dat ze het kind gezien hebben, waarderen, rekening houden met het kind en het helpen als dat nodig is.

De volgende punten zijn de basishouding van de pedagogisch medewerker als het gaat om sensitieve responsiviteit:

- De pedagogisch medewerker is warm en lief naar een kind, neemt het op schoot, aait over de bol en is enthousiast over wat een kind gedaan heeft of als het iets nieuws geleerd heeft. *Voorbeeld: Loek (3 jaar) komt binnen en zijn moeder vertelt dat Loek thuis het hele weekend geen luier nodig had en op de wc heeft geplast. De pedagogisch medewerker reageert hier enthousiast op en zegt tegen Loek dat ze het heel knap van hem vindt. Loek krijgt een aai over zijn bol.*
- De pedagogisch medewerkers zijn niet gehaast en weten de kinderen positief te beïnvloeden. *Voorbeeld: De kinderen gaan aan tafel om te eten, maar Sari (18 maanden) zit nog erg in zijn spel. De pedagogisch medewerker geeft hem wat meer tijd en probeert hem met een grapje toch erbij te halen.*
- De pedagogisch medewerkers maken duidelijk dat ze er voor alle kinderen zijn. Ze zorgen ervoor dat er voor iedereen positieve aandacht is. *Voorbeeld: In een "kringgesprek" met de kinderen vraagt de pedagogisch medewerker aan Pip(3): "Wat hebben jullie in het weekend gedaan? Waren opa en oma er ook bij?". Daarna krijgt iemand anders de beurt. De kinderen krijgen ruimte om iets over zichzelf te vertellen en leren hierbij naar elkaar te luisteren.*
- De pedagogisch medewerker geeft alle kinderen heel regelmatig complimenten. De kinderen voelen zich hierdoor gezien en gewaardeerd. *Voorbeeld: Nadir (2,5) zit al een tijdje te spelen met Duplo. De pedagogisch medewerker ziet dat en zegt: "Nadir wat ben jij lekker aan het spelen!" En steekt haar duim omhoog.*

Respect voor de autonomie van het kind

Autonomie is het vermogen om zelf dingen te doen. Naarmate het kind ouder wordt, treedt er een verschuiving op van afhankelijkheid naar autonomie. Op de volgende manieren respecteren wij de autonomie van het kind:

- Baby's zijn heel afhankelijk van de zorg van volwassenen, maar juist daarom kun je de baby ruimte geven voor autonomie en zijn initiatieven volgen. *Voorbeeld: Mohamed (6 maanden) wordt niet zomaar opgepakt uit zijn bedje maar de pedagogisch medewerker maakt eerst oogcontact en vertelt wat er gaat gebeuren.*
- Aanpassen van het dagprogramma of de dagelijkse routines. *Bijvoorbeeld: Rayan (3 jaar) heeft veel behoefte aan bewegen en kan moeilijk lang aan tafel blijven zitten. Hij mag voor het tafelmoment nog even wat langer rondrennen in de ruimte of gaat een keer extra naar buiten.*
- Gelegenheid geven om zelf problemen op te lossen. Pedagogisch medewerkers observeren en wachten af of kinderen zelf het probleem kunnen oplossen. *Bijvoorbeeld: Selim (3 jaar) lukt het niet*

meteen om zelf zijn jas aan te doen met naar buiten gaan. De pedagogisch medewerker kijkt het even aan en stimuleert Thomas om het zelf te doen. Als het niet lukt, helpt ze hem.

- Het kind zelf keuzes en plannen laten maken. *Bijvoorbeeld: met welk speelmateriaal wil je spelen? De pedagogisch medewerker geeft het kind hierbij niet te veel keuze, dan wordt het onoverzichtelijk.*
- Het kind volgen, de leiding geven. *Bijvoorbeeld: bij gesprekjes aan tafel stellen pedagogisch medewerkers een vraag en wachten rustig op een antwoord van het kind.*

Hoewel we ons best doen om de kinderen zoveel mogelijk ruimte te geven hebben we ook te maken met een setting met behoorlijk wat kinderen bij elkaar. Dat vraagt om structuur en regelmaat en ook dat biedt de kinderen houvast en dus veiligheid. We zoeken hierin naar een goede balans.

Structuur en voorspelbaarheid

Door structuur in een dag te brengen weten kinderen wat ze kunnen verwachten. De structuur wordt in eerste instantie gegeven door op vaste tijden vaste activiteiten te doen. Maar bijvoorbeeld ook door een activiteit op dezelfde manier te beginnen (ritueel). Op de volgende manieren bieden wij structuur en voorspelbaarheid:

- Duidelijke regels, die pedagogisch medewerkers consequent bewaken, geven kinderen houvast. De kinderen kennen deze regels en de pedagogisch medewerkers helpen ze hierbij. De regels passen we aan naar gelang de leeftijd van de kinderen. Kinderen van drie jaar kunnen andere regels aan dan kinderen van anderhalf jaar oud. *Voorbeeld: De kinderen mogen niet met al het speelgoed tegelijk spelen en ze moeten helpen opruimen. Eerst het speelgoed opruimen en dan met een ander speeltje spelen.*
- Een vast dagritme (dat aansluit bij de behoeften van de kinderen). De baby's en dreumesen op de verticale groep gaan langzaam naar een vast ritme toe. De peuters en op de peutergroep gaat iedereen mee in de vaste dagstructuur.
- Door vaste rituelen te gebruiken zijn activiteiten en/of gebeurtenissen voorspelbaar voor kinderen. *Voorbeeld: Een liedje zingen voor we beginnen met eten, zwaaien voor het raam naar papa of mama, verjaardagsmuts als je jarig bent.*
- De (inrichting van) de ruimte speelt hierin ook een rol. Kinderen weten welke speltype ze waar kunnen doen. Er zijn duidelijke afgescheiden hoekjes voor verschillende speltypen en verschillende leeftijden. *Voorbeeld: de keuken/poppenhoek, de autohoek, knutselen aan tafel en een (afgescheiden) plek voor de baby's.*
- Vaste gezichten van de pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerker begeleidt, volgt en beïnvloedt het kind in zijn sociale en emotionele groei. Het kind krijgt aandacht als het verdrietig is en als het vrolijk en blij is wordt de blijdschap gedeeld. In de ontwikkeling van sociale vaardigheden heeft de pedagogisch medewerker een actieve rol.

Zo zal de pedagogisch medewerker als er meerdere kinderen zijn, de kinderen helpen om samen te spelen. Ook zal zij eventueel bemiddelen bij conflicten.

Grenzen

De pedagogisch medewerker stelt grenzen in voor het kind als:

- Een activiteit gevaarlijk is voor het kind
- Er meer hulp nodig is dan er op dat moment geboden kan worden
- Het dagritme wordt verstoord
- Het kind onrustig wordt

- De activiteit de bezigheden van andere kinderen onmogelijk maakt.
- Duidelijkheid is van groot belang!

De sociaal- emotionele ontwikkeling is gericht op de vaardigheid om bij anderen sociaal emotionele kenmerken te kunnen onderscheiden, zoals iemand gemoedstoestand, temperament, intenties en verlangen. Om dit te bevorderen bij de kinderen geldt net als bij de persoonlijkheidsontwikkeling dat we een positief klimaat creëren en het goede voorbeeld geven, daarnaast bieden we werkvormen en gerichte activiteiten om de ontwikkeling te stimuleren.

Sociale vaardigheden

Samen zijn - samen spelen

Doordat kinderen met elkaar in Kinderdagverblijf Lieve Schoot op kunnen groeien is er veel aandacht voor:

- Samen feestvieren
- Samen eten en drinken
- Samen spelen
- Samen delen
- Samen opruimen

We leren de kinderen om zoveel mogelijk rekening te houden met elkaar. We zien dat er al echte relaties kunnen ontstaan tussen zowel de peuters als de allerkleinsten.

Uitgangspunten bij groepsregels zijn:

- Sociaal samen zijn
- Bescherming van het kind
- Elkaar helpen
- Elkaar geen pijn doen
- Elkaar troosten
- Rekening houden met elkaar

De rol van de pedagogisch medewerker is afhankelijk van de situatie. Sturend, corrigerend, verzorgend, bruggenbouwer of grappenmaker. Wij zijn duidelijk naar de kinderen toe wat wel en wat niet is toegestaan. De aanpak stemmen we af op de aard en de leeftijd van het kind. De pedagogisch medewerkers betrekken de kinderen bij huiselijke karweitjes, zoals de tafels dekken voor de lunch, de tafels schoonmaken of samen naar de winkel gaan, zo leren ze verantwoordelijkheden te krijgen en er plezier in te hebben.

De kinderen worden met respect behandeld, wij leren de kinderen ook respect voor de pedagogisch medewerkers te hebben, goed voorbeeld doet volgen. Af en toe komt het weleens voor dat de kinderen ruzie hebben, we kijken de situatie even aan en als het uit de hand dreigt te lopen komt er een pedagogisch medewerker tussen. De kinderen komen vaak zelf al naar ons toe om uit te leggen wat er gebeurd is. Wij stimuleren dat oudere kinderen ons helpen door bijvoorbeeld een baby zijn of haar speeltje of speen te geven. Ze leren samen te werken, delen, op hun beurt te wachten, voor zichzelf op te komen, problemen op te lossen en te luisteren naar elkaar. Door deze begeleiding in het spel stimuleert de pedagogisch medewerker de interactie onderling alsmede het samenspel.

Spelontwikkeling

Kinderdagverblijf Lieve Schoot biedt een op de ontwikkeling afgestemd spelaanbod dat aansluit op de belevingswereld van het kind en de projectthema's. Zo wordt het kind op het juiste niveau gestimuleerd in zijn ontwikkeling.

Bij de jongste kinderen ligt het accent op de lichamelijke beleving. Dit is de beleving die wordt opgeroepen door het voelen en ervaren van materiaal en lichaam. In dit spel gaat het niet om iets te vormen, maar puur om de beleving van het lichaam; aanraken, kneden, ruiken en proeven. Bij de dreumes verschuift het accent van de spelbeleving geleidelijk aan naar de hanteerbare wereld. Dit is ook de wereld die bij peuters centraal staat. Het hanteerbare spel is het spel waarbij de dreumes toepassingen ontdekt van materialen. Zo kunnen blokken worden gestapeld. Bij peuters gaat de smaak van het kind een rol spelen. Door te ordenen vormen kinderen nieuwe dingen, bijvoorbeeld door te knutselen. De waarnemingsvermogens van het kind nemen toe. Het kind gebruikt zijn fantasie en verbeeldingskracht. Op verschillende plaatsen zijn speelmaterialen vrij toegankelijk voor de kinderen. De pedagogisch medewerker observeert het spel van de kinderen (Verkennen) en verbindt zich aan het spel als spelmaatje of verrijkt het spel van kind. Het is haar rol om veiligheid en de kwaliteit van het spel te bewaken zowel individueel als in een kleine groep. Er is een breed scala aan activiteiten. Dit omvat het spelen met materialen, muziek, woord en gebaar, dans en beeld. Speelgoed heeft een belangrijke functie in het kinderspel. Het lokt immers uit tot spelen. Voor een goede spelstimulus is een divers aanbod van spelmateriaal onmisbaar. Het verschillend materiaal sluit goed aan bij verschillende spelgebieden.

Piramide onderscheidt verschillende spelsoorten:

- spel met materiaal
- motorisch of bewegingsspel
- doen-alsof-spel
- beleven en verwerken
- regelspel

Spelen

Spelen is een bezigheid waaraan het kind het meeste plezier beleeft. Het is de manier van ontdekken, ervaren en het onderzoeken van de wereld. Een rollende bal stimuleert een baby om te kruipen. De peuter ligt in een deuk door met water te spelen en het kind in de basisschoolleeftijd beleeft de spannendste avonturen met zijn zelfgemaakte tijdmachine.

Spelen is bovendien de manier van het kind om zicht te uiten en zo zijn ervaringen te verwerken. Met andere kinderen leert het kind spelen en samenzijn. Om te kunnen spelen heeft het kind ruimte en uitdaging nodig, zowel lichamelijk als geestelijk. Binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot bieden wij deze ruimte. De kinderen kunnen vrij spelen en zo hun eigen spel ontplooiën.

De houding van de pedagogisch medewerker, de inrichting van de ruimtes en onze keuze van het spelmateriaal maken dat het kind op allerlei niveaus gestimuleerd wordt in zijn spel.

Imiteren

Kinderen leren ontzettend veel door naar anderen te kijken; andere kinderen maar ook (vooral) volwassenen. Voor een kind op het kinderdagverblijf is er op dat vlak heel wat te leren, ze zien niet alleen andere kinderen, maar dat kan ook nog eens per dag verschillen. De groepsamenstelling wisselt ook per dag, op de groep zien ze kinderen die jonger of ouder dan hen zijn. Ze zullen proberen gedrag van andere kinderen en volwassenen na te doen, hier leren ze van. De pedagogisch medewerkers zijn zich ervan bewust dat ze een voorbeeldfunctie hebben. Onze verschillende speelhoeken zijn ook zeer geschikt voor imitatiespel in de huishoek.

Samen spelen

De kinderen leren om te gaan met verschillende leeftijden binnen de groep. De baby's zoeken vanaf ongeveer 5 maanden contact met andere kinderen. Wij zorgen ervoor dat de baby's die nog niet kruipen bij elkaar zijn in één ruimte. De oudere kinderen helpen op hun eigen manier met het verzorgen van de baby's, bijvoorbeeld door een rammelaar of ander speeltje aan te geven. Om kinderen te leren met elkaar te spelen laten we soms juist kinderen die elkaar normaal niet opzoeken met elkaar spelen. Het ontwikkelen van de sociale competentie gebeurt voornamelijk in contact met en als reactie op het gedrag van anderen. Een kinderdagverblijf is bij uitstek geschikt om de sociaal- emotionele competenties van kinderen te ontwikkelen. De pedagogisch medewerker stimuleert elk kind op eigen ontwikkelingsniveau om contact te maken met andere kinderen. Baby's plaatsen wij voorbeeld in elkaars nabije omgeving waardoor ze elkaar kunnen zien en oogcontact kunnen maken, dreumesen spelen naast elkaar met hetzelfde speelmateriaal waarbij de pedagogisch medewerker de dreumesen doormiddel van begeleiding bij elkaar spel betrokken laat zijn en peuters worden gestimuleerd samen opdrachtjes uit te voeren, een spelletje of een rollenspel te spelen.

Waarden en Normen

Waarden zijn idealen en impliceren opvattingen over wat als wenselijk wordt gezien. Concreter gezegd: Waarden zijn min of meer gemeenschappelijke opvattingen over wat goed en wat fout is of wat wenselijk en niet wenselijk is. Het betreft bijvoorbeeld opvattingen over wat men mooi, juist en belangrijk vindt. *Normen* zijn concrete verwachtingen over hoe mensen zich behoren te gedragen. Het zijn concrete richtlijnen voor handelen.

Ieder mens heeft zijn eigen normen en waarden. Wat belangrijk wordt gevonden verschilt van mens tot mens. Normen en waarden spelen zeker bij de opvoeding van het kind steeds een rol. Verbaal en non-verbaal laten mensen blijken wat ze vinden. Belangrijke waarden en normen van ouders en de pedagogisch medewerker moeten op elkaar afgestemd zijn. Bv: op het gebied van omgaan met vriendschappen en conflicten, taalgebruik, respect hebben voor elkaar en elkaars spullen en verantwoordelijkheden leren nemen. Het is goed elkaars opvattingen te kennen en te bespreken hoe daarmee omgegaan zal worden. Dat hoeft geen problemen op te leveren. Integendeel. Wij vinden het belangrijk dat kinderen zien dat er verschillen zijn en hiermee leren omgaan. Dit kan een aanvulling zijn op de thuissituatie en zelfs een verrijking. Respect voor elkaars mening en wederzijds vertrouwen spelen hierbij een belangrijke rol. Op de kinderopvang leggen wij daarom bijvoorbeeld goed uit waarom een nieuw kind de Nederlandse taal nog niet spreekt wanneer hij een andere taal van huis uit heeft meegekregen. Ook worden andere gebruiken 'omhelsd' en hierbij uitgelegd dat iedereen eigen normen en waarden heeft die dus per persoon, per land van afkomst en/ of per persoon kunnen verschillen. Hierbij kun je denken aan het eten van Halal voeding, het dragen van een hoofddoek, een bindi (Hindoe stip) op het voorhoofd en hennatekeningen op de handen. Maar ook het vieren van bepaalde feestdagen zoals Sinterklaas, Kerst, het Suikerfeest en het Offerfeest.

Belonen en corrigeren

Het is voor een kind belangrijk om te weten dat er grenzen zijn. Door het vriendelijk, maar consequent optreden van de pedagogisch medewerker, leert het kind wat wel en niet kan. Bij hele kleine kinderen moet het besef van wat wel en niet mag nog groeien. Oudere kinderen hebben dit besef al wat meer, maar de pedagogisch medewerker moet dit proces zeker nog sturen. Het is belangrijk om positief gedrag te belonen, zo krijgt het kind een goed gevoel over zichzelf. Een methode die heel succesvol is; HET AFLEIDEN VAN HET KIND. Het kind wordt een paar keer rustig toegesproken, de mimiek van de pedagogisch

medewerker is een belangrijk hulpmiddel bij het overbrengen van de boodschap. Daarbij wordt het gedrag van het kind afgekeurd en niet het kind zelf. We zijn terughoudend bij het ingrijpen in een conflict tussen kinderen onderling, zolang kinderen elkaar geen pijn doen of er onveilige situaties ontstaan. Lukt het de kinderen niet om het conflict tot een goede afronding te brengen, dan kan de pedagogisch medewerker een handje helpen. Soms helpen waarschuwingen niet bij bepaalde gedragingen van het kind. In overleg met de ouder wordt een bepaalde methode afgesproken die meer invloed kan hebben (bv even op het stoeltje zitten,). Het kind krijgt dan de tijd om tot bezinning te komen.

We brengen de kinderen de normen en waarden bij die bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot gelden. Het voorbeeldgedrag van de pedagogisch medewerker speelt hierbij een belangrijke rol. *Voorbeeld: de pedagogisch medewerker speelt met de kinderen mee en laat zien hoe je om de beurt iets mag, legt steeds uit wat zij doet en waarom.*

Maar ook positieve gedragsaanwijzingen zijn een manier om de kinderen normen en waarden (van Kinderdagverblijf Lieve Schoot) bij te brengen. We doen dit op verschillende manieren:

- De pedagogisch medewerker reageert met concrete suggesties, zij zegt wat ze positief verwacht van het kind. *Voorbeeld: Als een kind te druk is, benoem je dat niet maar zeg je: "Laten we samen een boekje gaan lezen"*
- De pedagogisch medewerker is specifiek naar het kind en legt uit waarom iets niet goed is. *Voorbeeld: "Je mag niet aan Nick's puzzel zitten als hij ermee speelt. Dat vindt hij niet leuk. Zullen we voor jou een andere puzzel pakken?"*
- De pedagogisch medewerker laat bij correcties weten dat zij het gedrag afkeurt, maar laat merken dat zij het kind niet afkeurt. *Voorbeeld: "Ik vind het niet goed dat je Victor geslagen hebt."*

2 De motorische ontwikkeling

De motorische ontwikkeling wil zeggen zich leren bewegen, leren handelen, het eigen lichaam leren beheersen en grenzen leren kennen. Kinderen zijn actief, ze hebben een natuurlijke bewegingsdrang. Baby's rollen en kruipen, dreumesen en peuters klimmen, rennen, glijden, springen, dansen. We bieden de kinderen voldoende gelegenheid om te bewegen. Belangrijk daarbij zijn ook de verschillende materialen die we daarbij gebruiken, zoals ballen, autobanden, een glijbaantje. De grote motoriek wordt, zeker bij de jonge kinderen eigenlijk de hele dag door gestimuleerd. *Voorbeeld: baby's die regelmatig op een speelkleed op de buik en de rug worden gelegd.* De grote kinderen doen dit vooral met buiten spelen, zelf aan -en uitkleden, maar ook met activiteiten zoals dansen. *Voorbeeld: de peuters doen bewegingen op de muziek.* De kleine motoriek bij baby's stimuleren we door situaties te creëren waarbij baby's kunnen reiken en grijpen, bij oudere kinderen door activiteiten aan te bieden zoals (grote) kralen rijgen, schilderen, puzzelen, tekenen, maar ook het zelf smeren van de boterham, of zelf de schoen dichtmaken. De pedagogisch medewerkers stimuleren de sensomotorisch ontwikkeling door de kinderen zoveel mogelijk ervaringen te laten opdoen met de zintuigendoor bijvoorbeeld te laten spelen met verschillende soorten texturen, geluiden en smaken. *Voorbeeld; spelen met klei of watertafel, maar ook vingerverf of "proefspelletjes".*

3 De kunstzinnige ontwikkeling

Creativiteit van kinderen kent geen grenzen. In het spel kan een doos het schip zijn, de vloer de zee en de beer de piraat. Kinderen houden over het algemeen van schilderen, plakken, tekenen, knippen en muziek. Het is belangrijk dat de creativiteit en fantasie van het kind tot zijn recht komt. Maar Kinderdagverblijf Lieve Schoot heeft wel een vaste regel: **NIETS MOET, ALLES MAG!** In de praktijk komen in de omgang en in het

spel met de kinderen meerdere aspecten van de ontwikkeling tegelijkertijd aan bod. Wij vinden het belangrijk dat er uit wordt gegaan van wat het kind wil. Probeer uit te vinden waar het aan toe is en wat hij zelf wil.

Creativiteit ondersteunt vrijwel alle facetten van de ontwikkeling van een kind. Op de kinderopvang maakt uw kind kennis met verschillende materialen en ontdekt de (on)mogelijkheden van deze materialen. De pedagogisch medewerkers geven uw kind alle ruimte en vrijheid om zijn creativiteit te ontdekken.

Daarnaast begeleiden en stimuleren wij de kinderen in hun creatieve ontwikkeling door:

- Activiteiten aan te bieden op het niveau van het kind.
- Het kind alle vrijheid te geven in het experimenteren met de invulling van de aangeboden werkjes. Hierbij bieden wij materialen aan als verf, water, zand, klei, papier, wol, stof, krijt, lijm, plakplaatjes, scharen, prikkennen etc.
- Speelhoeken in te richten waar het kind **vrij** kan spelen met andere kinderen. Bij kinderdagverblijf Lieve Schoot onderscheiden wij diverse speelhoeken zoals de huishoek, bouwhoek, autohoek, leeshoek, poppenhuishoek, tafel met een knutselhoek en een themahoek. De themahoek komt voort uit de VVE methodiek **Piramide**. Op locatie De Toppertjes werken de pedagogisch medewerkers volgens deze werkwijze. Gedurende het jaar en telkens voor een periode van 4 weken, staan diverse thema's centraal. De kinderen krijgen in deze hoeken ruimschoots de gelegenheid om te experimenteren met deze thema's. In de speelhoeken treft uw kind materialen als kleden, kussens, meubilair van zacht materiaal, knuffels, verkleedkleden, keukenspulletjes, boekjes etc. Zij kunnen en mogen zich naar hartenlust uitleven in rollenspelen, verkleedpartijen, dansen, zingen etc.
- Het stimuleren van muzikale ontwikkeling door het aanleren van liedjes, het werken met muziekinstrumentjes waarbij de kinderen kennismaken met de verschillende klankkleuren en het aanleren van ritmische vormen.

4 De Taalontwikkeling

Gedurende de gehele dag stimuleert de pedagogisch medewerker de taalontwikkeling van het kind. De gehele dag door gebruikt zij taal om kinderen kleine opdrachtjes te geven, gesprekjes te voeren en gebruik te maken van leermomenten. Door continu gebruik te maken van taal en de kinderen te stimuleren zelf taal te gebruiken wordt er een rijke taalleeromgeving gecreëerd.

- De taalontwikkeling van het kind wordt in sterke mate bevorderd door met het kind te praten, te lezen, plaatjes te kijken en te zingen en mee te spelen in de hoeken zoals de huishoek
- De pedagogisch medewerker past het taalgebruik aan het niveau van het kind en daagt de kinderen uit meer taal te gebruiken (speelpraten, doenpraten, denkpraten en steunpraten). Zij gebruikt in gesprek met kinderen vragen die aansluiten bij het taalniveau van het kind.
- Er worden diverse activiteiten uitgevoerd die de taal van het kind stimuleren zoals de activiteiten binnen de Piramidemethode zoals interactief voorlezen, liedjes, versjes, de praatplaten, gesprekken voeren (kansen creëren)
- Ook tijdens vrij en begeleid spel binnen en buiten wordt aandacht besteed aan taal door bijvoorbeeld mee te spelen in de hoeken en gesprekjes te voeren en vragen te stellen.
- Ook tijdens routines kan de pedagogisch medewerker kansen grijpen om taal aan te bieden. De pedagogisch medewerker voorziet haar handelen van taal en benoemt zoveel mogelijk bijvoorbeeld tijdens het fruit eten bij baby's en dreumesen een appel laten zien en vertellen dat dit een appel is. Bij oudere kinderen kan zij een gesprekje over de appel aanknopen met de kinderen, Hoe smaakt de appel? Wat zijn nog meer soorten fruit?

Communicatie

Communicatie is ontzettend belangrijk, voor zowel de baby's als dreumesen en peuters. In eerste instantie omdat je een kind hiermee laat zien dat je hem/haar ziet. En communiceren ook de relatie tussen kind en pedagogisch medewerker versterkt. Zowel verbale als non verbale communicatie kan het kind helpen zich gezien te voelen wat weer een gevoel van veiligheid kan geven. Belangrijk hierbij is:

- Luisteren naar wat een kind te vertellen heeft, dit kan een heel (onsamenhangend) verhaal zijn, of het kan gebrabbel van een baby zijn. *Voorbeeld: Mischa (1,5) probeert de pedagogisch medewerker iets duidelijk te maken, hij ziet een vogel buiten. "Ogel! De pedagogisch medewerker gaat erop in: Zie je een vogel? O wat een mooie!"*
- Verwoorden wat er feitelijk gebeurt en/of wat je gaat doen, is wat een pedagogisch medewerker eigenlijk de hele dag door doet. De taal en wat het kind ziet ondersteunen elkaar, dit helpt ze om de wereld om hen heen beter te leren begrijpen en meer grip te krijgen op dingen. *Voorbeeld: Een ouder neemt afscheid en de pedagogisch medewerker zegt: "Nu gaat mama weg, mama gaat naar haar werk. Zullen wij lekker gaan spelen?"*
- Woorden geven aan gevoel kan kinderen helpen dit gevoel beter te begrijpen en een plekje te geven. Ze voelen zich ook gehoord omdat ze zo weten dat hun gevoel erkend wordt. *Voorbeeld: Er moet opgeruimd worden omdat we aan tafel gaan. Kira (3) wil nog niet stoppen met spelen en wordt boos als het speelgoed om haar heen wordt opgeruimd. De pedagogisch medewerker gaat bij Kira zitten en zegt: "Ik snap dat het niet leuk is, je was ook zo leuk aan het spelen, ik zie dat je daar boos van wordt. Wil je als de kindjes slapen verder spelen?"*
- De communicatie tussen de kinderen onderling stimuleren, tijdens gesprekjes voeren, voorlezen en het spel in de hoeken en de kringactiviteiten

5 Ontwikkeling van waarnemen, denken en rekenen

Door de rekenontwikkeling leren kinderen de wereld op een abstracte manier ordenen. Al in de baby leeftijd leren de kinderen dingen met behulp van hun zintuigen veelzijdig kennen (waarnemen). Dit in samenhang met de toenemende motorische ontwikkeling. Zo verkennen ze de wereld om hen heen en leren ze al wat belangrijke kenmerken van voorwerpen zoals kleur, vorm, grootte, maar ook hard en zacht, glad of ruw, hoog en laag, bitter en zoet, wat van ijzer is of van steen. Ze leren welke kenmerken van een betekenis zijn voor een bepaald voorwerp.

Wij stimuleren de waarneming door vrije en gerichte activiteiten. De activiteiten in de Piramide thema's uit de groepsexploratie zijn daar een goed voorbeeld van. Belangrijk daarbij vinden we de eigen initiatieven van kind, bijvoorbeeld door te spelen in de ontdekhoek, maar ook de inbreng van de pedagogisch medewerker om meer mogelijkheden aan te bieden tijdens het spel (verbinden en verrijken). Een rijke uitdagende speelleeromgeving met concrete materialen, spel materiaal en ontwikkelingsmateriaal vinden we belangrijk om het waarnemen van kinderen te stimuleren. In de speelleeromgeving zijn verschillende hoeken ingericht die uitnodigen waarnemingsactiviteiten te beoefenen.

De stimulering van de denkontwikkeling hangt sterk samen met de ontwikkeling van de waarneming. Piramide onderscheidt verschillende stappen in het denken die hun oorsprong hebben in de waarneming:

- Vanuit de waarneming met de zintuigen kenmerken benoemen
- Het waarnemen van overeenkomsten en verschillen
- Classificeren en het verzamelen van dingen
- Het seriëren: het op volgorde leggen van voorwerpen op grond van een kenmerk, bijvoorbeeld grootte, dikte, lengte
- Het zien van volgorde bij gebeurtenissen.

Wij stimuleren het denken van de kinderen tijdens spel en het zelfstandig leren en door gerichte Piramide-activiteiten aan te bieden. Een rijke speelleeromgeving is daarvoor belangrijk.

Piramide onderscheidt specifieke rekenstappen in de rekenontwikkeling zoals het tellen en structurerend rekenen. We gebruiken verschillende ontwikkelingsmaterialen om deze vaardigheden te stimuleren. Ook hier geldt dat we de rekenontwikkeling van kinderen stimuleren tijdens spel en het zelfstandig leren en door gerichte Piramide-activiteiten aan te bieden.

6 Oriëntatie op ruimte en tijd

Kinderen moeten leren omgaan met ruimte en tijd om zich te kunnen oriënteren in de wereld om hen heen.

Ruimte: het kind is in het begin van zijn ontwikkeling nog geheel deel van zijn omgeving. Het ziet de omgeving als deel van zichzelf. Eerst moet het kind zijn eigen lichaam kennen. Belangrijk in deze fase is dat het kind zijn eigen lichaam leert kennen. We stimuleren dit door liedjes over het eigen lichaam te zingen en bewegingen te maken met de verschillende lichaamsdelen. Ook project Mensen sluit hier goed op aan. Later begint het kind meer onderscheid te maken tussen zichzelf en de omgeving, maar doet dat nog geheel vanuit zichzelf, met zichzelf als middelpunt. Het gaat hierbij om het kind dat zich in de ruimte beweegt. Dit stimuleren we door bewegingspel met materialen bijvoorbeeld fietsen, glijden, met de bal spelen. In een latere fase van de ruimtelijke oriëntatie kan het kind zonder zichzelf erbij te betrekken naar zijn omgeving kijken. Het ziet anderen of andere voorwerpen als oriëntatiepunt. We stimuleren dit door het kind te laten spelen met allerlei materialen, bijvoorbeeld het bouwen van een hoge toren of het spelen en inrichten van een poppenhuis of huishoek. Tot slot leert het kind zich te oriënteren op het platte vlak. Dit stimuleren we bijvoorbeeld door het maken van een mozaïek of puzzel.

Oriëntatie in tijd: aan het begin van zijn ontwikkeling leeft het kind uitsluitend in het nu. Gedurende de peuterleeftijd worden kinderen zich meer bewust van tijdsrelaties zoals de volgorde van gebeurtenissen, zoals eerst eten en dan naar bed en de tijdsrelaties tussen oorzaak en gevolg: als je je bord omkeert valt het eten op de grond. Het besef van tijd bij peuters is nog weinig precies en sterk verbonden aan het hier en nu. Wij sluiten hier op aan. Wij maken gebruik van de dagritmekaarten zodat de kinderen de volgorde van de dag leren kennen. We leren de kinderen verschillende volgordes aan, bijvoorbeeld wanneer het lente is: de groei en de bloei van planten en bloemen en de dieren. Maar ook volgorde van handelingen tijdens het aan- en uitkleden. Of de volgorde bij het wassen van kleding: wat doe je eerst en wat daarna? Tijd heeft ook alles te maken met snel en langzaam. Tijdens dans of het tijdens het rijden met de autootjes sluiten we hierop aan.

4 Volgen van de ontwikkeling van het kind

Bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot worden de kinderen structureel geobserveerd en werken we met het observatieprogramma "KIIK!". Dit programma is een praktisch hulpmiddel voor het observeren en registreren van de ontwikkeling bij baby's, dreumesen en peuters. De pedagogisch medewerkers registreren minimaal 2 dagen per week hun kind observaties in KIIK!. Dit gebeurt tussen 13.00 en 14.00 uur wanneer veel kinderen slapen en Esin Dogan - Aksoy of Zarana Eerdhuijzen aanwezig zijn op kantoor. Onze observaties worden vervolgens met ouders besproken. Voor kinderen van 2 tot 4 jaar doen we dat 2x per jaar, ook i.v.m. de VVE. Voor de jongere kinderen (0-2) doen we dat 1 x per jaar. Onze medewerkers worden hierin ondersteund door het volgen van trainingen, zoals KIIK!. Tevens worden de observaties altijd besproken met overige collega's, leidinggevende en de pedagogisch coach (kind bespreking).

KIIK!

Het erkend volgsysteem "KIIK!". In dit kind volgsysteem kan de ontwikkeling van een kind zeer nauwkeurig gevolgd en gedocumenteerd worden.

KIIK! is een werkwijze voor onze groep. Hiermee kunnen we:

- De ontwikkeling van kinderen van 0 t/m 4 jaar in kaart brengen,
- Een daarop afgestemd aanbod ontwerpen.
- Monitoren wat het effect daarvan is op de ontwikkeling van de kinderen.

Menterschap binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot

Kinderdagverblijf Lieve schoot werkt met mentorship. De mentor is één van de vaste medewerkers van de groep. Tijdens de intake en/ of overgang van groep horen de ouders wie de mentor is. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor u als ouder en voor het kind. Daarnaast is de mentor verantwoordelijk voor het observeren van de ontwikkeling van uw kind alsmede voor de overdracht naar school indien het kind 4 jaar wordt. Bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot worden de kinderen structureel geobserveerd en werken we met het observatieprogramma KIIK!. Dit programma is een praktisch hulpmiddel voor het observeren en registreren van de ontwikkeling bij baby's, dreumesen en peuters.

Oudergesprekken over de ontwikkeling van het kind

Naar aanleiding van de observaties worden ouders door de mentor van het kind jaarlijks uitgenodigd voor een tien minuten gesprek. Hierin zal de mentor de verkregen informatie over de ontwikkeling van het kind met de ouder delen. Mogelijk om dit op afstand te doen aangezien we toch aan de digitale weg wennen.

Persoonlijke rapportage

De peuters worden in hun ontwikkeling gevolgd door alle pedagogisch medewerkers die in de groep van het kind werkzaam zijn. Bijzonderheden in de ontwikkeling worden besproken en vastgelegd. De mentor van het kind waakt over deze begeleiding en zorg.

Planmatige begeleiding

Binnen het VVE-programma is aandacht voor de brede ontwikkelingsstimulering van het kind in de grote groep, in de kleine groep en voor elk kind afzonderlijk. In de themaplanning wordt inzichtelijk gemaakt hoe het programma binnen een bepaald thema wordt ingevuld, welke doelen er worden gesteld en op welke wijze er aandacht wordt besteed aan de zorgen en de begeleiding van de kinderen. Binnen Piramide maken wij onderscheid tussen tutoring en pientere kinderen. Indien wenselijk maken we gebruik van een handlingsplan.

Behandelplan opvallend gedrag

We handelen volgens een protocol. Wanneer het kind belemmerd wordt in de ontwikkeling en er extra zorg of begeleiding nodig is, maakt de mentor dit bespreekbaar binnen het team, waarna in overleg met de ouders externe deskundigheid wordt ingewonnen zoals bij het Kabouterhuis of bij de ouder kind adviseur van de GGD. Deze externe expert komt vervolgens het betreffende kind op de groep observeren, maakt een verslag en schrijft eventueel een behandelplan of verwijst door naar een passende instantie. Uiteraard wordt dit eerst met de ouders besproken.

Kind besprekingen

Zarana doet om de 4 weken teamvergadering via Zoom (online). Tijdens de teamvergadering worden de ontwikkelingen van de kinderen besproken en vastgelegd aan de hand van KIJK!. Indien noodzakelijk kunnen de kinderen toegewezen worden aan tutoring of krijgen de kinderen pienter activiteiten aangeboden. Indien geconstateerd wordt dat benodigde of passende ondersteuning c.q. begeleiding niet door de leidsters kan worden geboden zal externe deskundigheid ingeschakeld worden d.m.v. bijvoorbeeld logopedie of consultatiebureau.

Externe deskundigheid

Indien blijkt dat benodigde of passende ondersteuning c.q. begeleiding niet door de PM'ers geboden kan worden, zal na toestemming van de ouders externe deskundigheid bij bijvoorbeeld het Kabouterhuis of de ouder kind adviseur van de GGD ingeschakeld worden.

Evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg

Het VVE-programma wordt opgesteld en uitgevoerd aan de hand van de richtlijnen die voor het betreffende programma gelden. In de teamvergaderingen worden de uitgevoerde programma's geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Naast het bespreken van het activiteiten-aanbod is er binnen de teamvergaderingen ook ruim aandacht voor de begeleiding en de zorg van het individuele kind. De kind bespreking is een vast agendapunt in de teamvergadering. Hierin wordt de ontwikkeling van de kinderen besproken aan de hand van de observaties. Wanneer een kind opvalt, wachten de pedagogisch medewerkers overigens niet de teamvergadering af maar bespreken ze dit direct met Esin/Zarana. Zij gaat regelmatig naar de VVE bijeenkomsten van Nieuw West, VVE overleggen en conferenties van de gemeente. Deze kennis brengt Esin/Zarana tijdens de teamvergaderingen over op de VVE-PM'ers.

Overdracht naar school

Om een doorlopende leerlijn voor de kinderen te creëren werken wij samen met verschillende scholen. Dit doen wij door een overdracht te geven aan de scholen bij het verlaten van het kinderdagverblijf. Deze overdracht vindt alleen plaats indien ouders hier toestemming voor hebben gegeven. Voordat het kind vier jaar wordt, vraagt Kinderdagverblijf Lieve Schoot toestemming aan ouders. Hiervoor moeten de ouders een toestemmingsformulier invullen.

Drie maanden van tevoren, voor dat het kind naar de basisschool gaat, vult de mentor overdrachtsformulier in. Hierin wordt het kind en zijn/haar ontwikkeling beschreven in KIJK! Dit formulier wordt met de ouders besproken en meegegeven en vragen wij de toestemming om de gegevens over te dragen aan de school en BSO, de zogenaamde 'warme overdracht'. Wij nemen contact op met de school en de BSO om een afspraak te plannen, en gaan wij langs om aan de basisschool en de BSO waar het kind naar toe gaat de warme overdracht te verzorgen, als de school/BSO niet voor openstaat dan sluiten wij het dossier in KIJK! En sturen wij de warme overdracht naar de betreffende basisschool/BSO. Indien de basisschool later nog informatie wil dan kan de basisschool contact met ons opnemen.

Doorgaande lijn op het gebied van het aanbod

Omdat de kinderen doorstromen naar verschillende basisscholen is er geen doorlopende lijn met betrekking tot de methodes. Wel vinden er via de gemeente VVE overleggen plaats. Verschillende onderwerpen, bv de overdrachtsprocedure worden er besproken. De doorlopende lijn met betrekking tot het volgen van de ontwikkeling van de kinderen en de kinderen die extra zorg nodig hebben vindt wel plaats.

5 Zorg en ontwikkeling van het kind en signaleren opvallend gedrag

Pedagogisch medewerkers op het kinderdagverblijf nemen naast ouders, verzorgers en hun familie een gedeelte van de opvoeding van de kinderen over. De kinderopvang is vaak de eerste plaats waar kinderen regelmatig buiten de eigen gezinssituatie een aantal uren per week tussen leeftijdsgenootjes zijn.

Pedagogisch medewerkers maken een aantal ontwikkelingsmomenten van dichtbij mee en zijn d.m.v. trainingen uitgerust om signalen van eventuele problemen op te vangen. Er worden jaarlijks meerdere gelegenheden gecreëerd voor het herhalen van de opgedane kennis. Zo kunnen ze signaleren welke kinderen zich langzamer of anders ontwikkelen dan de andere kinderen.

Wij bieden steun en begeleiding aan de kinderen die bijvoorbeeld gedrag- of psychische problemen heeft. Wij observeren het gedrag en voeren dit in het observatiesysteem KIIK in. Tijdens de overleggen of tussendoor worden bezorgdheden gedeeld. Zodra wij er zeker van zijn, dat er hulp van een externe partij nodig is, zal deze na overleg met de ouders worden ingeschakeld. De pedagogisch medewerkers wordt begeleid door de externe partij. Ook krijgen medewerkers cursussen zoals: kinderen die opvallen, vanuit 't Kabouterhuis.

Signaleren opvallend gedrag

Als een kind in de ogen van de pedagogisch medewerker of ouder afwijkend gedrag vertoont, is het tijd voor een gesprek met elkaar, altijd na collegiaal overleg. Om voor deze kinderen de voorwaarden te scheppen waardoor ze beter kunnen functioneren zijn er richtlijnen vastgelegd in het protocol 'kinderen die opvallen'. De pedagogisch medewerker kan aan de hand van dit protocol -in overleg met de leidinggevende en met toestemming van de ouder- de benodigde stappen nemen om het kind beter te begeleiden. Mocht er behoefte zijn aan diepgaande expertise dan kan men een externe organisatie inschakelen. De zorgcoördinator kan aan de hand van de bevindingen een advies opstellen en eventueel doorverwijzen naar een andere instelling. Ze kunnen bijv. een melding doen bij het organisatie Veilig Thuis en/of Ouder-kind team als het vermoeden van verwaarlozing of mishandeling bestaat. Vaak wordt dan de regie door de betreffende instelling overgenomen, het kindercentrum heeft in dat geval meer uitvoerende taken aan de hand van de vastgestelde afspraken.

Signaleren en doorverwijzen

Hieronder staan de stappen omschreven die genomen kunnen worden als er een (dreigende) achterstand of voorsprong gesignaleerd wordt. Wij stellen ouders in kennis van de stappen die wij nemen. De te nemen stappen beginnen met een observatie door de pedagogisch medewerker.

Hierna zijn de te nemen stappen:

Stap 1: Overleg met naaste collega's en leidinggevende over de gehanteerde aanpak en de gesignaleerde zorg

Stap 2: Gesprek tussen ouders en pedagogisch medewerker(s)/ leidinggevende

Stap 3: Vaststellen van vervolgstappen (bijvoorbeeld inbrengen in een zorgoverleg, zoeken naar externe deskundigheid, blijven volgen van de ontwikkeling)

Stap 4: Overleg met en eventueel inzet van externe deskundigheid (logopedie/GGD/okido/kabouterhuis)

Als de zorg door ouders wordt gedeeld en zij toestemming geven voor het consulteren van externe deskundigheid, dan nemen wij contact op met het consultatiebureau of het VTO team van de GGD. Daarnaast kunnen ook de Ouder Kind Adviseurs ingeschakeld worden.

Bij VTO-Vroeghulp werken mensen met veel kennis over de ontwikkeling van jonge kinderen. VTO-Vroeg hulp zoekt uit wat er aan de hand is en gaat na hoe u en uw kind het beste geholpen kunnen worden. Ook bieden zij steun bij het organiseren en afstemmen van de hulpverlening als dit nodig is. Wij kunnen ook anoniem het VTO (Vroegtijdig Onderkennen van Ontwikkelingsproblematiek) team consulteren met zorgvragen. Hierbij worden er geen gegevens verstrekt over het kind.

Als wij twijfels en/of vragen hebben over de spraak-taalontwikkeling, kunnen wij het kind aanmelden bij de preventieve logopediste. Zij komt dan observeren tijdens de opvang bij ons op locatie. De ouders worden hiervan op de hoogte gesteld en het kind wordt uitsluitend geobserveerd als er toestemming voor is gegeven.

De logopediste kijkt dan tijdens de observatie een aantal gebieden zoals het begrijpen van gesproken taal, de uitspraak, de stem, het gehoor, het monddrag en de vloeiende manier van het spreken. Goed kunnen praten en het begrijpen van taal is belangrijk om vrienden te maken, te kunnen vertellen wat je voelt en de pedagogisch medewerker te begrijpen. Ook voor het latere lezen en schrijven is het nodig dat kinderen klanken goed van elkaar kunnen onderscheiden, herkennen en onthouden. Verder kijkt de logopedist zo nodig of uw kind alle letters goed kan uitspreken en beoordeelt zij of het gehoor verder onderzocht moet worden. De bevindingen worden daarna met de ouders besproken en volgt er een eventueel advies.

De onderzoek uitslagen komen dan bij het kindercentrum en het consultatiebureau/OKC van het kind.

6 Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE)

Gelijke onderwijskansenbeleid

1 Beleid en visie

Sommige kinderen stappen het onderwijs in met een (taal)achterstand. Dat heeft te maken met de mogelijkheden van het kind en de omgevingsfactoren waarin het opgroeit, zoals economische, sociale en culturele factoren. Wij vinden het belangrijk dat kinderen hun achterstand in de Nederlandse taal op jonge leeftijd inhalen. Wie moeite heeft om zich de taal vaardig te maken, riskeert ook achterstand in andere vakken en vaardigheden in het onderwijs. Taal is immers dé manier waarmee kennis en informatie overgebracht wordt. Het is dé manier waarop we ervaringen uitwisselen, meningen delen en de wereld van kinderen vergroot wordt. De effecten van vroegtijdige investeringen in het tegengaan van onderwijsachterstanden bij jonge kinderen, zijn over het algemeen groter dan investeringen die op latere leeftijd gericht zijn op het wegwerken van achterstanden. Kinderdagverblijf Lieve Schoot staat voor Liefdevol & Zorgzaam. Onze algemene visie hebben wij verder vertaald naar een visie op het gebied van VE. Ons uitgangspunt is, dat alle kinderen gelijke kansen verdienen.

2 Implementatie aanbod VE uren

Per 1 januari 2019 heeft de gemeente Amsterdam twee maatregelen doorgevoerd:

- 1 De leeftijd waarop kinderen naar de voorschool of het ontwikkelaanbod kunnen gaan vervroegen naar 2 jaar
- 2 Het aanbod voorschoolse educatie uitbreiden van 600 naar 640 uur per jaar (totaal 960 uur in anderhalf jaar).

Het voorschoolse aanbod per kind wordt hiermee verruimd met meer dan 40%. Dit biedt de mogelijkheid om nog effectiever aan de slag te gaan om achterstanden te bestrijden en kinderen beter toegerust aan de basisschool te laten beginnen.

Verantwoording

- De Toppertjes biedt opvang aan kinderen in de leeftijd tussen 2 tot 4 jaar. Dit is een VE groep
- De Toppertjes zijn 51 weken per jaar en 5 dagen per week van 7:30 tot 18.30 uur geopend.
- We bieden maximaal 6 uur per dag voorschoolse educatie aan.
- We bieden minimaal 16 uur voorschoolse educatie per week per kind aan. Dit doen we door de VE kinderen 3 dagen opvang per week aan te bieden.
- Er zijn ouders die hun kind in de leeftijd van 2 tot 2 ½ jaar maar twee dagen naar de opvang willen brengen. Dit is mogelijk omdat deze kinderen dan 12 VE uren per week aangeboden krijgen. In een half jaar is dat 312 uur (320 is de norm). Om aan de 1280 uur VE tijd te komen in twee jaar (leeftijd van 2 – 4 jaar) adviseren we ouders om hun kind vanaf 3 jaar gebruik te maken van 3 dagen opvang per week.
- We bieden 960 uur voorschoolse educatie aan kinderen aan in de leeftijd tussen 2,5 en 4 jaar
- We verantwoorden per kind van hoeveel VE-uren gebruik is gemaakt, zowel van 2 tot 4 jaar, als van 2,5 tot 4 jaar.
- We zetten de werkwijze duidelijk kenbaar op de website
- De implementering gebeurt in overleg met de gemeente

3 Ontwikkelingsgericht werken / opbrengstgericht werken

De ontwikkeling van het kind staat centraal

Het stimuleren van de ontwikkeling van het jonge kind, in het bijzonder op de gebieden taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling (zie hoofdstuk 3 stimuleren ontwikkelingsgebieden en werkwijze)

Kinderdagverblijf Lieve Schoot werkt met het voorschoolse educatieve programma Piramide.

De brede ontwikkeling van de kinderen wordt binnen Piramide op een gestructureerde en samenhangende wijze gestimuleerd.

We werken met een doelgerichte planning

Ons kinderdagverblijf hanteert een jaarrooster waarop aangegeven is welke VE-thema's gedurende het jaar aan bod komen. Per thema wordt het VE-activiteitenaanbod in een weekplanning weergegeven. In alle thema's is aandacht voor de brede ontwikkeling van de kinderen.

De weekplanning dient als leidraad voor het activiteitenaanbod, maar kan waar nodig gedurende de week bijgesteld worden, wanneer blijkt dat een activiteit meer of minder aandacht nodig heeft. De plannings worden ook in de teamvergaderingen geëvalueerd.

Piramide onderscheidt de volgende ontwikkelingsgebieden:

- Persoonlijkheidsontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling
- Motorische ontwikkeling;
- Kunstzinnige ontwikkeling;
- Taalontwikkeling;
- Ontwikkeling van waarnemen, denken en rekenen;
- Oriëntatie op tijd en tijd

Onder VE tijd verstaan we alle tijd die ingezet wordt om kinderen zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen en te stimuleren in hun ontwikkeling. Dit vraagt een actieve houding van de pm-ers. Verantwoording:

Verkennen, Verbinden, Verrijken

VERKENNEN

Dagelijkse observatie van kinderen is belangrijk om goed te kunnen aansluiten bij wat de pm-er ziet gebeuren. Verkennen gebeurt de hele dag door en kan op elk moment.

Verkennen is kijken en luisteren. Wat zie je gebeuren? Waar gaat de aandacht van het kind naartoe? De pm-ers kunnen goed verkennen en hebben een goed overleg met elkaar. Het observatiesysteem KIIK geeft richting tot gericht observeren.

De pm-ers weten dat Verkennen belangrijk is om informatie te verkrijgen. De pm-er kan na het verkennen het spel van de kinderen bevorderen. De pm-er weet ook dat ze zich niet altijd aan het spel hoeft te verbinden, omdat ruimte laten voor eigen initiatieven belangrijk is. Verkennen kan vijf minuten, maar ook een paar seconden.

VERBINDEN

Verbinden gaat over gezamenlijke betrokkenheid. Verbinden gaat ook over communicatie. Hoe kun je vanuit het Verkennen er iets gezamenlijks van maken?

Wij verwachten van de pm-ers dat zij zich goed kunnen verbinden aan het spel van de kinderen. Dat zij bedenken hoe je in het denken en het doen van het kind kunt meegaan in het spel van de kinderen.

Verbinden is ook bedenken hoe je kinderen bij elkaar kunt betrekken.

Het Verbinden heeft alles te maken met de zes interactievaardigheden. Bijvoorbeeld: Hoe sensitief responsief is de pm-er? Stelt ze zich open voor de autonomie van het kind? Ziet ze kansen liggen om aan ontwikkelingsstimulering te doen? Hoe verloopt de communicatie tussen de pm-er en het kind? Op welke manieren wordt er structuur geboden?

Voorbeeldsituaties Verbinden:

Situatieschets 1

Het is bijna Sint Maarten. Op de groep staat een speelhuis. Twee kinderen zijn geïnteresseerd in het huis en lopen het huisje in en kijken door het raam. Ze lopen in en uit het huis. De pm-er ziet dat en zegt: "Zullen we Sint Maarten spelen? Ik zal jullie mooie zelfgemaakte lampionnen even pakken. Wat doen we altijd als het Sint Maarten is".

Op deze manier laat de pm-er de kinderen nadenken (taal-denkgesprek) over wat Sint Maarten is en speelt een rollenspel (sociaal-emotionele ontwikkeling). Wat doe je en zeg je als je aanbelt? Wat doe en zeg je als je de deur opendoet? Ze verbindt ook kinderen met elkaar.

Situatieschets 2

In de groep heerst er een sinterklaasfeer. De pm-er leest een boekje voor passend bij het thema. Het gaat over een pietje die graag dingen wil doen maar denkt dat hij het niet kan. Wanneer in het verhaaltje het pietje het dek moet zepen en niet weet hoe het moet zegt de pm-er: "Weet je wat, zullen wij pietje helpen". De kinderen zijn meteen enthousiast en geprikkeld. De pm-er spuit zeep op de tafel met wat water. Elk kind krijgt een washand en het schoonmaken kan beginnen. Ze maken sop en boenen de tafel. De kinderen zijn erg betrokken en vinden het maken van sop en het ontstaan van de bellen erg interessant (senso-motoriek). Er komen gesprekken op gang (taal). Verschillende nieuwe woorden komen aan bod.

De pm-er benoemt ook nog verschillende rekenprikkels zoals (hoog en laag en links en rechts). Op deze manier is ze bezig met het stimuleren van de brede ontwikkeling.

Voorbeeld 1 is een mooi voorbeeld hoe de pm-er vanuit Verkennen zichzelf en ook andere kinderen aan het spel verbindt en hierbij aansluit bij verschillende ontwikkelingsgebieden.

Voorbeeld 2 is een mooi voorbeeld hoe de pm-er spontaan en creatief aansluit bij het moment en met een verrijkend idee komt. Ook in deze situatie komen verschillende ontwikkelingsgebieden aan bod.

VERRIJKEN

Naast het Verkennen en Verbinden moeten de pm-ers Verrijken. Onder Verrijken verstaan we onder andere: woorden geven aan de ervaringen van de kinderen, kinderen uitdagen, iets nieuws toevoegen, hun vragen stellen over hoe, wat, waar, wanneer en waarom, aansluiten bij hun ontwikkeling en behoeften.

Van pm-ers verwachten wij dat zij ook naar ieder kind afzonderlijk kunnen kijken en vanuit de observatiegegevens een passend aanbod kunnen bieden. Alle kinderen hebben een talent om te werken aan hun eigen ontwikkeling.

Bij Verrijken is de rol van de pm-er belangrijk. Om als pm-er goed in te kunnen spelen op wat ze ziet gebeuren is kennis noodzakelijk. De pm-ers van de Toppertjes weten welke ontwikkelingsgebieden er zijn en wat er van de kinderen verwacht wordt op een bepaalde leeftijd. Zij werken met het observatiesysteem KIJK.

Voorbeeldsituatie Verrijken in de huishoek

Situatieschets 3

Het thema is Ziek en gezond en de kinderen spelen in de huishoek. De huishoek is ingericht als een dierendokterspraktijk. De huishoek is betekenisvol en de kinderen kunnen doen-alsof-spel spelen met de uitdagende materialen die aanwezig zijn. Er liggen boeken rondom de dierendokter in de groep en op de muur hangen dierenprenten van dieren die allemaal op een andere manier 'ziek' zijn. De kinderen zijn zelfs bij een echte dierendokterspraktijk langs geweest, waarbij ze hun eigen zieke knuffel beter mochten maken. Ze hebben gezien en ervaren hoe een dierenpraktijk eruit ziet en wat de dierendokter doet en zegt. De kinderen hebben een röntgenfoto bekeken. Kortom de kinderen hebben hun kennis vergroot door hun bezoek aan de dierendokter. Er is iets nieuws toegevoegd. Tijdens het bezoek hebben de kinderen moeten nadenken over hun handelen en over de vragen die gesteld werden (denkvragen, denkpraten). Terug op de groep gaan de kinderen dierendokter spelen. De pm-er verkent (observeert) en ziet hoe de kinderen een rol kunnen spelen waarbinnen regels gelden. De kinderen spelen zelfs een eenvoudig script. Wat de pm-er opvalt is dat het veel bij handelen blijft en dat het taalgebruik dat bij een rol hoort nog gestimuleerd kan worden. Een uitdaging voor de pm-er om hiermee aan de slag te gaan. Ze weet dat deze kinderen een ruime woordenschat hebben en dat hun taalniveau dit aankan. Daarom verbindt zij zich aan het spel van de kinderen en probeert een dialoog op gang te brengen. Ze neemt zelf de rol aan van dierenartsassistent en samen met de kinderen bouwt zij het script verder uit. Onder Verrijken verstaan we ook dat de pm-ers opbrengstgericht met de kinderen werken.

Hanteren van de OGW cyclus

Opbrengstgericht werken vraagt van de pm-ers bewust te werken aan de brede ontwikkeling van elk kind en daarbij specifieke doelen voor ogen te houden.

Om dit denkproces te ondersteunen hanteren we het cyclische model van het opbrengstgericht werken.

Wij richten ons bij het opbrengstgericht werken op:

- De ontwikkeling van elk kind;
- Het verbeteren van de doelgerichtheid op het gebied van de brede ontwikkeling (SLO / doelen geformuleerd vanuit Piramide);
- Het bieden van een gedifferentieerd aanbod;
- Het goed volgen van ieder kind;
- Het evalueren van doelen, en eigen handelen om tot een gericht vervolgaanbod te komen.
- Zo nodig contact opnemen en samenwerken met externe hulpverleners.

Hoe het kinderdagverblijf en kinderopvang Lieve school, locatie de Toppertjes de fasen van de OGW cyclus inzetten:

Waarnemen:

Opbrengstgericht werken begint met het goed in beeld brengen van de kinderen (niveau, interesse, kind kenmerken). De mentoren van iedere groep observeren de kinderen die zij hebben toegewezen. De pm-ers verzamelen gegevens door goed te observeren, te controleren, te registreren en te evalueren. Dit doen ze aan de hand van het digitale observatiesysteem KIIK (systematische observatie), maar ook door de eigen dagelijkse observatie (authentieke observatie) en door ontwikkelingsgesprekken te voeren tussen de pm-ers onderling en door gesprekken te voeren met ouders. Dit gebeurt bijvoorbeeld kort tijdens het halen en brengen (informeel) en op aanvraag van ouders verzorgers en/of de pm-ers (formeel). Ook worden ouders/verzorgers uitgenodigd om over de ontwikkeling van hun kind in gesprek te gaan.

Begrijpen:

Het is natuurlijk belangrijk dat de pm-ers daarna betekenis gaan geven aan hun waarnemingen. Ze bekijken wat de gegevens die ze hebben verzameld nu betekenen. Wat zegt dit over de ontwikkeling van de individuele kinderen of van de groep? De pm-ers bespreken dit met elkaar, want interpretaties kunnen verschillen. Het betekenis geven heeft niet alleen betrekking op de individuele kinderen of de groep, maar ook reflecteren de pm-ers op hun eigen handelen en op hun aanpak en management en bekijken ze of de speelleeromgeving wel uitdagend is.

Kortom: de pm-ers gaan onderzoeken wat die gegevens hen vertellen over hoe ze nog beter de ontwikkeling van kinderen kunnen stimuleren.

Plannen

De pm-ers benoemen de specifieke behoeften van de kinderen en vertalen de gegevens naar ontwikkelingsbehoeften. Ze formuleren doelen.

Dit geldt ook voor de kinderen die goed scoren en een uitdaging nodig hebben. Ook voor hen wordt een passend aanbod verzorgd.

De pm-ers houden daarbij ook rekening met de belemmerende factoren en de beschermende factoren van de kinderen bijvoorbeeld:

- Belemmerende factoren bijvoorbeeld snel afgeleid, praat niet veel, kan niet goed samenspelen, moeilijke thuissituatie, durft het vaak niet zelf.
- Beschermende factoren bijvoorbeeld nieuwsgierig, zelfstandig, speelt/werkt goed samen, creatief, veel zelfvertrouwen

Met behulp van de uitkomsten van KIIK, worden de kinderen gegroepeerd. Binnen Piramide worden er drie niveaugroepen benoemd:

- De Tutorkinderen. Dit zijn kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Zij krijgen preventieve of remediërende tutoring
- Kinderen die met de activiteiten zoals beschreven in de Piramide-projecten mee kunnen doen. Kinderen die het basisaanbod volgen.
- Pientere kinderen. Dit zijn kinderen die meer uitdaging nodig hebben.

In de projectboeken is voor deze drie groepen kinderen een passend aanbod beschreven.

Om een passend aanbod te kunnen realiseren sluiten de pm-ers dus aan bij de activiteiten uit de projectboeken (tutoring, basis, pienter).

Op deze manier vindt er een gedifferentieerd aanbod van activiteiten plaats (doelgerichte aanpak). De pm-ers zijn bekend met de SLO doelen en kennen de ontwikkelingslijnen van de verschillende ontwikkelingsgebieden van Piramide zoals vermeld in de cd-werkdocumenten.

We stellen individuele gerichte themadoelen op vanuit Piramide.

Dit wordt gedaan op grond van de stappen 1 (waarnemen) en 2 (begrijpen).

Realiseren

Op grond van de eerder genomen 3 stappen hebben de pm-ers hun groep goed in beeld.

De pm-ers gaan de activiteiten uitvoeren zoals is afgesproken met hun collega's. Er worden kansen gegrepen en kansen gecreëerd om de kinderen ervaringen op te laten doen met de gestelde doelen.

Wat vinden we daarbij belangrijk:

- De rol van de pm-er: ze laat het opbrengstgericht werken niet alleen terugkomen in de geplande activiteiten, maar sluit ook aan bij vrije spelsituaties waar ze de situaties eerst verkent en zich daarna als speelmaatje verbindt en kansen pakt om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren waarbij ze aansluit bij het individuele kind (verrijken)
- Een goed management:
  - Ruimte: de inrichting van de speelleeromgeving;
  - Tijd: een goede dag- en weekplanning van activiteiten, de lengte van de activiteiten, afwisseling brengen in activiteiten, afspraken maken over de taakverdeling, zorgen voor goede rituelen, regels en routines;
  - Groepen: op de groep heb je te maken met veel verschillen tussen de kinderen. Om elk kind optimale kansen te bieden werken de pedagogisch medewerkers vaak in kleine groepen.

Het realiseren geeft iedere keer weer nieuwe informatie over de kinderen en het groepsgebeuren. De pm-ers zijn dan weer bij de eerste stap van het waarnemen.

Kansen grijpen en creëren en de routines

- **Kansen grijpen**

Bij de Toppertjes doen zich veel kansen voor die de pm-er kan aangrijpen om iets te doen, om zich te verbinden aan de kinderen. We denken hierbij vooral aan het vrije spel van de kinderen en de routines, maar ook incidentele gebeurtenissen die de kinderen zelf aandragen (er is een baby geboren of het kind is jarig, het kind heeft een conflict).

Bovenstaande drie beschreven situatieschetsen bij Verbinden en Verrijken zijn hier voorbeelden van.

- **Kansen creëren**

De pm-ers bedenken zelf activiteiten, bijvoorbeeld: *Het is buiten mooi weer en de pm-er heeft de watertafel buiten gezet met waterspeeltjes waarmee jonge peuters kunnen spelen en experimenteren, bijvoorbeeld bellen blazen, sop maken, flesjes vullen en legen. Met de oudere kinderen heeft de pm-er een doel bedacht: ze heeft een mandje met spulletjes meegenomen en de kinderen gaan vooraf bedenken of de voorwerpen drijven op het water of dat ze zullen gaan zinken.*

De Toppertjes maken gebruik van een vierweekse projectplanning. Achter de planning staat een registratieformulier waarop de pm-ers moeten aankruisen aan welke activiteiten de kinderen hebben deelgenomen.

Interactief voorlezen

Piramide besteed veel aandacht aan interactief voorlezen. In de vier projectstappen komt het interactief voorlezen aan bod. De Toppertjes hebben de twee prentenboeken die in ieder projectboek zijn opgenomen. Er is een prentenboek voor de jongere peuters / voor de beginnende taalleerders en een prentenboek voor de oudere peuters / voor de gevorderde taalleerders.

Routines

Vaste routines bieden ook veel mogelijkheden om aan ontwikkelingsstimulering te doen, we denken hierbij onder andere aan de verschoonmomenten, het naar buiten gaan, buiten spelen, de eet- en drinkmomenten.

Het buitenspelen kan ook goed ingezet worden voor VE tijd.

De speelleeromgeving

Omgeving en materiaal

Jonge kinderen willen de wereld om zich heen ontdekken. Vanuit Piramide bieden wij de kinderen een veilige, gestructureerde, stimulerende en betekenisvolle omgeving aan. Op deze wijze bieden we de kinderen meer kansen om nieuwe dingen teleren en vaardigheden op te doen.

Er worden thema-gerichte hoeken ingericht zoals een ontdekhoek, leeshoek, een autohoek, een bouwhoek of een huishoek waarin kinderen kunnen spelen, ontdekken, experimenteren en kunnen ontwikkelen, alleen of samen met leeftijdsgenootjes.

Bij ieder nieuw thema wordt de speelleeromgeving aangepast zodat dit aansluit bij het thema.

Om de kinderen te stimuleren om te spelen is de omgeving en het spelmateriaal van belang. Bepaald materiaal ontlokt bepaald spel bij de kinderen. In de situatieschets over de dierendokterspraktijk zullen de kinderen een rollenspel gaan spelen. In de bouwhoek waar bouwmaterialen staan en ook bakken met dieren en autootjes kunnen de kinderen bouwen en een situatie uit de werkelijkheid nabouwen. De wisselwerking tussen het kind en het materiaal maakt dat er bepaald spel ontstaat. Bepaald spel roept ook een bepaald taalgebruik op. In de huishoek praten de kinderen anders met elkaar dan in de bouwhoek.

Hoe meer mogelijkheden het materiaal biedt, hoe meer kinderen kunnen ontdekken aan het materiaal en hoe groter de inbreng van kinderen in het spel kan zijn. Als kinderen zelf hun spel bepalen, zijn ze er echt bij betrokken en staan ze open om nieuwe ervaringen op te doen.

De interactie met andere kinderen is zeer leerzaam en wordt gestimuleerd. De pedagogisch medewerker stimuleert het spel van het individuele kind of de groep door zelf ook deel te nemen aan de activiteit. Het kind wordt door de volwassene uitgedaagd initiatieven te nemen, waardoor het kind zich verder ontwikkelt. De inrichting van de verschillende hoeken sluit aan bij de leeftijd, het ontwikkelingsniveau, de interesses, de ervaring en de eigenheid van de kinderen.

De omgeving lokt taal bijvoorbeeld in de huishoek, we zorgen voor ontluikende geletterdheid en materialen worden gelabeld met plaatjes en teksten), er wordt gebruik gemaakt van dagritmekaarten, daarnaast nemen boeken een belangrijke plaats in ons kinderdagverblijf.

De speelleeromgeving bij de Toppertjes is uitdagend en nodigt de kinderen uit tot spel. Er zijn meerdere hoeken aanwezig zoals een leeshoek, een bouwhoek, een huishoek, een ontdekhoek, een plek waar de kinderen met auto's kunnen spelen. Kinderen kunnen zelf kiezen en weten waar ze materialen kunnen vinden.

De materialen zijn gelabeld zodat de kinderen ook zelfstandig de materialen kunnen pakken en opruimen. De Toppertjes beschikt over veel ontwikkelingsmateriaal op verschillende niveaus.

Bij iedere start van een nieuw thema wordt gekeken of er nog aanvullende materialen aangeschaft moeten worden.

7 Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie (Zie ook ons apart ouderbeleid)

Bij een visie op kinderen, hoort ook een visie op ouders. Wat is hun rol in de opvoeding en hoe kun je ze betrekken bij het aanbod dat wij als kinderdagverblijf geven. Respect en vertrouwen over en weer hebben.

Interesse in het karakter en de achtergronden van elk kind afzonderlijk vormen de basis voor de onderlinge verhouding tussen de ouders en ons kinderdagverblijf. Als pedagogisch medewerker heb je het voorrecht het vrije onderzoeksproces van het kind te exploreren en er echt bij stil te staan. Dit voorrecht is tevens de plicht van het kinderdagverblijf. Je moet en kunt als pedagogisch medewerker samen met de ouders, zichtbaar maken, wat een groots werk jonge kinderen verrichten. Hierbij gaan wij respectvol en open met elkaar om op basis van gelijkwaardigheid en uitgaande van de betrokkenheid van ouders en pedagogisch medewerkers.

Wij beseffen ons dat de ouders niet altijd weten dat van hen verwacht wordt dat ze op een bepaalde manier met het kinderdagverblijf interacteren om zo te laten zien dat ze belang hechten aan de groei en het leren van hun kinderen. Daarnaast kan het zo zijn dat niet alle ouders van ons kinderdagverblijf de mogelijkheid heeft om veel tijd vrij te maken voor de kinderen. Onze pedagogisch medewerkers hebben de kennis en vaardigheden om hiermee goed om te gaan.

Vanuit onze visie richten wij ons hierbij op:

- een hoge mate van één op één contact vanuit de pedagogisch medewerkers met onze ouders
- in communicatie met ouders een duidelijke uitleg van de WAAROM van ouderbetrokkenheid. Hierin willen wij juist duidelijk maken dat een actieve rol van de ouders bij het leren van hun kinderen essentieel is.
- duidelijke afstemming tussen ons pedagogisch beleid en de begeleiding thuis
- assistentie van de ouders bij het thuis begeleiden van de kinderen
- een open en levendig klimaat op ons kinderdagverblijf waarin iedere cultuur voldoende ruimte heeft
- een warme en veilige omgeving, waar ook de ouders zich kwetsbaar kunnen opstellen

Informatie naar en met ouders

We vinden het belangrijk dat ouders zich gehoord en thuis voelen in het kinderdagverblijf. Dit proberen wij te bereiken door zorg te dragen voor een optimale en efficiënte informatie-uitwisseling tussen het kinderdagverblijf en ouders. Vooral de informatie-uitwisseling tussen ouders en pedagogisch medewerkers is belangrijk voor het goed functioneren van de kinderen in het kinderdagverblijf. De informatie-uitwisseling tussen de pedagogisch medewerkers en de ouders gebeurt door middel van:

Ouderportaal app

Wij maken sinds 11 mei 2020 gebruik van de ouderportaal app.

Het ouderportaal is ontwikkeld om informatie te delen over de opvang van uw kinderen. U kunt via Het ouderportaal:

- Het opvangrooster van uw kind zien;
- Extra opvang aanvragen;
- De activiteiten van uw kind zien (logboek);
- Berichten sturen en ontvangen via de chat;
- Af/ziekmelden of afspraak doorgeven via de chat;
- De overdracht sturen naar de medewerkers via de chat;
- Foto's van uw kind zien;
- Een wijziging in uw gegevens doorgeven;

Zodra uw kind wordt ingeschreven bij ons, krijgt u een mail met de instructies voor het installeren van de app en het aanmaken van het account. **Let op:** u kunt alleen het mailadres gebruiken die u tijdens de intake aan ons heeft doorgegeven.

Intakegesprek

Dit gesprek tussen de pedagogisch medewerkers en ouder(s) vindt plaats in de maand voordat het kind voor het eerst op het kinderdagverblijf komt. Tijdens dit gesprek verzamelt de pedagogisch medewerker zoveel mogelijk relevante informatie over het kind om het goed te kunnen begeleiden.

Algemene informatieavond

Elk jaar organiseren we met het hele team van ons kinderdagverblijf minimaal één algemene informatieavond. Na algemene informatie splitsen ouders zich naar de eigen groep van hun kind (zie schema voor onderwerpen). Er wordt gebruik gemaakt van beeldmateriaal.

Extra (VVE) informatieavonden met externen

Daarnaast worden aanvullend informatieavonden georganiseerd waarbij een externe partij wordt uitgenodigd die een lezing houdt over een VVE gerelateerd onderwerp, zoals bijvoorbeeld leesbevordering, taalstimulering of positief opvoeden.

Informatiebrochure en jaarkalender

Elke ouder krijgt jaarlijks aan het begin van het jaar een nieuwe informatiebrochure van het betreffende jaar en de jaarkalender. Hierin staat uitleg over onder andere ouderactiviteiten. In de jaarkalender staan de ouderactiviteiten gepland.

Website kinderdagverblijf

Op www.lieveschoot.nl hebben we de website van ons kinderdagverblijf. De pagina's zijn openbaar en geven feitelijke informatie over ons kinderdagverblijf (visie, aantal groepen, openingstijden, enzovoorts). Op deze pagina's komen relevante documenten voor de ouders zoals het Pedagogisch Beleidsplan en protocollen en bijvoorbeeld oekgroepsnieuws en andere informatie.

Informereren over de ontwikkeling van het kind

Samen met de ouders zijn we partner in de opvoeding en ontwikkeling van hun kind. Het is daarom van groot belang om elkaar goed te informeren en op de hoogte te zijn van alle relevante zaken omtrent het kind en de school. Binnen ons kinderdagverblijf vindt informatieoverdracht op drie manieren plaats; tijdens de haal- en brengmomenten, bij een geplande afspraak, en bij oudergesprekken op basis van de kind observaties.

Haal- en brengmomenten

Tijdens de haal- en brengmomenten is er tijd om kort en informeel ouders op de hoogte te brengen. Ouders kunnen korte mededelingen doorgeven.

Een geplande afspraak

Voor vragen of besprekpunten met betrekking tot de ontwikkeling van het kind, de thuissituatie of andere vragen aangaande de persoonlijke situatie, wordt een afspraak gemaakt. Deze gesprekken vinden plaats op vraag van de ouders of van de beroepskracht. Indien nodig sluit het management van het kinderdagverblijf aan bij deze gesprekken.

Oudergesprekken op basis van kind observaties

Twee keer per jaar in de maanden februari en juni vinden er ouder gesprekken plaats (10 min gesprekken) plaats over de ontwikkeling van hun kind (leeftijd 2 t/m 4 jaar). De schriftelijke verslaglegging hiervan wordt na uitleg meegegeven. De ouders worden persoonlijk (bij voorkeur face to face) uitgenodigd en aangesproken op hun aanwezigheid.

Gesprek met het management.

Ouders die zich zorgen maken over de vorderingen van hun kind en die bij de pedagogisch medewerker niet al hun vragen beantwoord zien, kunnen een afspraak maken met het management. Ouders kunnen het management vinden in de werkkamer dicht bij de groep. Ouders kunnen altijd aankloppen voor vragen en/of opmerkingen.

De ouders worden onder meer bij het kinderdagverblijf betrokken middels de oudercommissie. Helaas hebben wij geen ouders die interesse hebben in de oudercommissie. Uiteraard blijven we deelname aan de OC bespreken. Wanneer er wel een oudercommissie is, kunnen ouders bij de oudercommissie terecht voor vragen over het gevoerde beleid en tevens opmerkingen of ideeën melden. De oudercommissie vergadert drie keer per jaar. Hierbij zijn vier ouders en een leidinggevende betrokken. Ter sprake komen o.a. het pedagogisch beleid, het algemeen beleid inzake veiligheid, gezondheid en hygiëne, het personeelsbeleid en het kwaliteitsbeleid.

Ouderactiviteiten en informatiebinnen ons kinderdagverblijf**Algemene informatieavond**

Vanaf dit jaar willen wij ook een algemene informatie avond organiseren. We gaan met het hele team van ons kinderdagverblijf minimaal één algemene informatieavond houden. Na algemene informatie splitsen ouders zich naar de eigen groep van hun kind. Er wordt gebruik gemaakt van beeldmateriaal.

Extra (VVE) informatieavonden met externen

Daarnaast worden aanvullend informatieavonden georganiseerd waarbij een externe partij wordt uitgenodigd die een lezing houdt over een VVE gerelateerd onderwerp, zoals bijvoorbeeld leesbevordering, taalstimulering of positief opvoeden.

Jaarkalender

Elke ouder krijgt jaarlijks aan het begin van het jaar een nieuwe jaarkalender. In de jaarkalender staan de meeste activiteiten in.

Informatiebrochure

Elke ouder krijgt jaarlijks aan het begin van het jaar een nieuwe informatiebrochure van het betreffende maand. Hierin staat uitleg over onder andere ouderactiviteiten.

Koffieochtenden voor ouders

Eerste week van de thema staat er koffieochtend op het programma. Tijdens deze ochtend wordt er een presentatie waarin de thuisactiviteiten/activiteiten en de woorden die centraal staan van de thema aangegeven. Het is ook een ideaal moment om ervaringen uit te wisselen met andere ouders en om elkaar beter te leren kennen.

Website kinderdagverblijf

Op www.lieveschoot.nl hebben we de website van ons kinderdagverblijf. De pagina's zijn openbaar en geven feitelijke informatie over ons kinderdagverblijf (visie, aantal groepen, openingstijden, enzovoorts). Op deze pagina's komen relevante documenten voor de ouders zoals het Pedagogisch Beleidsplan en protocollen en bijvoorbeeld ook groepsnieuws en andere informatie.

Thema-afsluiting met ouders

De thema's worden bij voorkeur met de ouders van de kinderen afgesloten. Bij elk thema wordt bepaald op welke manier dit gebeurt. Ouders worden gevraagd voor bijvoorbeeld eentoonstelling, het bekijken of beluisteren van een voordracht of anderszins. Daarbij worden ouders door de beroepskracht zo veel als mogelijk persoonlijk aangesproken op de uitnodiging. Door middel van een flyer op de voordeur worden de ouders hierover nogmaals geïnformeerd.

Ouderhulp

Ouderhulp wordt ingeschakeld indien nodig. Bij thema's vinden incidentele uitstapjes plaats waarbij ouders worden gevraagd te ondersteunen. Ook vinden er activiteiten in de groep plaats waarbij ouderhulp wordt gevraagd. Te denken valt aan pepernoten bakken, kerststukjes maken en voorlezen. Ouders worden op de hoogte gebracht van de vraag naar ouderhulp door middel van een ouderhulplijst bij de ingang van elke groep en eventueel aanvullend in de ouderbrochure.

Spelinloop voor ouder en kind

In ons kinderdagverblijf is er een spelinloop voor de kinderen met hun ouders. In het lokaal staan materialen en activiteiten klaar die de kinderen samen met hun ouders kunnen doen.

Leesbevordering thuis (verteltas)

De verteltassen worden door een pedagogisch medewerker gemaakt. Momenteel hebben wij 12 verteltassen die bij elk thema van de methode piramidepast. Om te kijken wat een verteltas is en de doelstellingen, volgt hier een stukje van een verteltas:

Wat is een verteltas?

Verteltas is een groene tas met daarin een mooi prentenboek. Een thema uit het boek is uitgewerkt met behulp van een informatief boek, handpop, informatieblad, een schriftje waarin ze schrijven wat ze gedaan hebben en spelletjes.

Doelstelling verteltas:

- Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid

Het belangrijkste doel van de verteltas is het betrekken van ouders bij het activiteit en bij de ontwikkeling van hun kind.

- Taalontwikkeling van ouder en kind

De verteltassen bieden veel materiaal aan om op een speelse wijze de woordenschat, het taalbegrip en het taalgebruik van kind en ouder te bevorderen.

- Lees- en voorleesplezier vergroten

Door de verteltassen wordt de leesbeleving van kind en ouder gestimuleerd en geprikkeld. Kinderen ervaren boeken op een plezierige, spannende manier. Dat stimuleert kinderen om meer te lezen en ouders meer voor te lezen.

Kennismaking met Kinderdagverblijf Lieve Schoot

Ouders die interesse hebben in een opvangplaats bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot worden uitgenodigd voor een kennismaking. Naast een rondleiding door het gebouw worden de ouders geïnformeerd over de Pedagogische visie en werkwijze. Ouders kunnen zich middels een formulier inschrijven. Er wordt een contract opgesteld wat ondertekend wordt door de ouders. Ook de totale kosten van de kinderopvang worden schriftelijk doorgenomen. In een eventueel tweede gesprek worden de wensen en verwachtingen van de ouders verder besproken.

Voor de eerste keer naar Kinderdagverblijf Lieve Schoot

Kinderen hebben tijd nodig om te wennen aan hun verblijf bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot. Samen met de ouders wordt er besproken op welke wijze we het kind vertrouwd laten worden met Kinderdagverblijf Lieve Schoot. Het kind mag op verzoek een dagje mee komen draaien, om alvast een beetje in het ritme te komen. Twee halve dagen mag ook, echter wel nadat de ouder het contract heeft ondertekend en voor de startdatum.

Nood- of extra opvang

Kinderdagverblijf Lieve Schoot biedt ouders de mogelijkheid om hun kind(eren) extra naar de opvang te brengen indien de situatie op de groep dit toelaat. Op de groep is een presentielijst waarop alle kinderen die daar opvang afnemen, staan vermeld. Op deze lijst vindt de pedagogisch medewerker aan wanneer het kind een extra dag(deel) is gekomen. Het aantal extra dagen hangt af van het contract: bij afname van vier dagen kinderopvang hebben ouders recht op vier ruildagen, bij drie dagen drie ruildagen enz.

Naast deze ruildagen is het ook mogelijk uw kind incidenteel en tegen bijbetaling een dag(deel) extra te brengen. Voor een halve dag wordt € 40,- en voor een hele dag wordt €80,- in rekening gebracht. In overleg met de eigen groepsleiding kunnen extra opvangdagen geregeld worden.

Hoe vraagt u een extra dag aan?

Een extra dag aanvragen loopt volgens de volgende stappen:

1. De ouder/verzorger vult het aanvraagformulier extra/ruil opvang in. Dit formulier kunt u opvragen bij de pedagogisch medewerker.
2. Niet eerder dan twee weken voor de betreffende dag vraagt u bij de pedagogisch medewerkers aan of het kind een dag extra kan komen.
3. De pedagogisch medewerker noteert dit op de lijst, maar doet nog geen toezegging.
4. De directie beoordeelt of dit mogelijk is of niet en geeft dit door aan de pedagogisch medewerker. De medewerker deelt u mee of het wel of niet kan.

Ten slotte worden de ouders vriendelijk verzocht tijdig te melden wanneer uw kind een dag niet komt, zodat een andere ouder gebruik kan maken van een extra dag. Mocht u structureel dagen willen veranderen en/of uitbreiden, dan kunt u contact opnemen met de directie.

8 Thuis in Kinderdagverblijf Lieve Schoot: wennen

Afscheid nemen van ouders

Bij het afscheid nemen is het goed om het kind zelf te laten bepalen (tot op zekere hoogte) op welke manier het afscheid neemt. Voorbeeld: een knuffel, vasthouden, een speentje geven, of even de jas aanhouden. Het is heel belangrijk, voor zowel ouder als kind, om bij het weggaan de ouder uit te zwaaien. De ouder wordt gevraagd om het weggaan niet onnodig te rekken. Ook al is het soms moeilijk, het is van belang dat het kind weet wanneer de ouder vertrekt. DUIDELIJKHEID SPEELT IN KinderdagverblijfLIEVE SCHOOT EEN BELANGRIJKE ROL.

Een ouder die een verdrietig kind achterlaat, wordt geadviseerd om op een later tijdstip even te bellen. Onze ervaring is dat kinderen naarmate ze goed gewend zijn in Kinderdagverblijf Lieve Schoot, ze al snel voldoende afleiding hebben om hun aandacht op iets anders te kunnen richten.

Wennen

Wij beseffen heel goed dat het voor ouders niet niks is om je kind ineens over te dragen aan vrijwel onbekende pedagogisch medewerkers. Daarom hebben wij ervoor gekozen om te werken met wendagen. Tijdens het intakegesprek worden de wendagen besproken. De eerste wendag is van 9.00 tot 12.00 uur. De tweede wendag is van 9.00 tot 15.00 uur. Het is de bedoeling dat de ouders in die tijd naar huis gaan en hun kindje bij ons laten.

Voor alle groepen geldt, dat er maar 1 kind per dagdeel kan komen wennen en dat nieuwe kinderen maximaal 2 dagdelen mogen komen wennen. Dit omdat kinderen die wennen meer aandacht kunnen vragen. Is er meer nodig, dan wordt in overleg besloten of de uren vallen onder wennen of wel gefactureerd worden. Vooraf aan het wennen wordt een overeenkomst getekend met de ouders, waar o.a. deze voorwaarden in staan.

Wennen is niet verplicht maar wordt aangeraden. In overleg 1 of 2 dagen. Wendagen worden niet gefactureerd.

Wennen voor de groep Lieverdjes

Tevens zit er een flesvoeding en een slaapje in of een maaltijd en een rustmoment. Dit zijn de twee basisbehoeften van een baby of een dreumes/ peuter. Zijn de ouders wat vergeten te vertellen, dan kunnen wij daar na de wendag gericht vragen over stellen.

Voor ouders betekent dit dat zij gedurende deze 6 uur zelf kunnen wennen aan de situatie, dat zij hun kind uit handen hebben gegeven. Na afloop kunnen zij vragen stellen. Ouders moeten wel bereikbaar zijn mocht het wennen moeizaam verlopen. Zij mogen zelf ook altijd tussendoor bellen.

Het doel van het wennen voor het kind is dat het kind de ruimte, de groep kinderen en de pedagogisch medewerkers leert kennen, zodat het zich snel op zijn gemak voelt. De pedagogisch medewerkers geven het kind extra persoonlijke aandacht om het vertrouwen van het kind te winnen en te kijken hoe het op bepaalde, nog vreemde situaties reageert.

Wennen voor de groep Toppertjes

De Toppertjes wennen ook 2 dagdelen van 9:00 tot 12.00 uur en van 9.00 tot 15.00 uur, waarin de intake en het wennen plaatsvindt. Deze wenprocedure start na plaatsing (getekende overeenkomst) van een kind. Er zit een maaltijd en een rustmoment in.

Het doel van het wennen is dat de peuter de ruimte, de groep kinderen en de pedagogisch medewerkers leert kennen, zodat het zich snel op zijn gemak voelt.

De pedagogisch medewerkers geven het kind extra persoonlijke aandacht om het vertrouwen van het kind te winnen en te kijken hoe het op bepaalde, nog vreemde situaties reageert.

Respect en waardering voor het kind

Elk kind is uniek en verdient het om op een positieve manier benaderd te worden. Dit is de basishouding in Kinderdagverblijf Lieve Schoot. Elk kind krijgt de ruimte om zich te uiten, ontdekken en te onderzoeken. De pedagogisch medewerker begeleidt het kind hierbij, en zij heeft respect voor hoe het kind reageert met zijn mimiek en lichaamstaal.

Het kind mag net als ieder ander zichzelf zijn binnen de eigen grenzen en de grenzen van andere kinderen. Een kind krijgt eigenwaarde als het gewaardeerd en gerespecteerd wordt. Voor een goede band tussen pedagogisch medewerker en kind is het belangrijk dat de emoties van het kind serieus worden genomen. Door emoties te benoemen leren kinderen deze te herkennen en mee om te gaan. Tijd en begrip vinden wij belangrijke waarden hierin. Dat het kind op een gegeven moment bepaalde dingen aankan, is een van de basisprincipes van het respecteren van de emoties van het nog jonge kind.

Een veilig gevoel geven

Voor jonge kinderen is het van belang dat ze iets vertrouwds van thuis bij zich hebben. Daarom adviseren wij bij het intakegesprek ouders om een eigen omslagdoek, knuffel of fopspeen mee te geven.

De knuffel biedt troost en kan een vertrouwd beeld in een kinderbedje zijn. Moeders die hun kind borstvoeding geven, kunnen hiervoor naar Kinderdagverblijf Lieve Schoot komen. Afgekolfde melk kan in een fles meegeven worden. Wanneer het kindje thuis borstvoeding krijgt en de moeite heeft met het flesje, dan kan de moeder een kledingstuk van zichzelf meegeven naar Kinderdagverblijf Lieve Schoot.

Kinderdagverblijf Lieve Schoot biedt een vertrouwde en veilige omgeving voor zowel ouders als kind. Kinderen zijn eerlijk in hun reacties en geven de hele dag aan wat zij wel en niet prettig vinden. We proberen het kind hierin te begeleiden en zo nodig hiernaar te handelen. Een kind heeft tijd nodig om te wennen, en als het kindje gaat huilen als hij in zijn bedje ligt, dan willen wij hem het gevoel geven dat wij er voor hem zijn. Een woord van troost en een knuffel is vaak voldoende om weer rust in het kind te creëren. Dit alles betekent een gevoel van aanwezigheid en geborgenheid. Een samenspel van zowel ouder als pedagogisch medewerker blijft ook hierbij zichtbaar belangrijk.

Gedurende het gehele verblijf van het kind in Kinderdagverblijf Lieve Schoot wordt door middel van een heen-en-weerschriftje zijn ontwikkeling en de daarbij horende activiteiten beschreven. Het is bedoeld als een soort van schriftelijke opvoedingsondersteuning.

9 Dagindeling en dagritme

Brengen en halen

's Morgens kunt u uw kind brengen tussen:	07.30 en 09.00 uur
's Middags kunt u uw kind halen tussen:	17.00 en 18.30 uur

Deze zo op het oog strikte breng- en haaltijden zijn van belang om een goed dagprogramma te kunnen bieden met gezamenlijke activiteiten en om de rust in de groepen te waarborgen.

Later of te laat ophalen

Indien ouders door een calamiteit een keer niet op tijd hun kind kunnen ophalen, moeten de ouders dit direct melden aan het kinderdagverblijf. Wanneer het echter herhaaldelijk voorkomt dat de overeengekomen haal- en brengtijden niet kunnen worden nagekomen zal de directie samen met de ouder naar een oplossing zoeken en hierover concrete afspraken maken.

Als de ouders deze afspraken niet nakomen, zijn we helaas genoodzaakt de extra personele kosten die hiervoor ontstaan in rekening te brengen. De directie zal hiertoe opdracht geven.

Ophalen door een ander dan de ouder, verzorger

Wanneer het kind niet door de ouders wordt opgehaald, verzoeken wij de ouders dit van tevoren (telefonisch) aan de pedagogisch medewerkers door te geven. Wij laten het kind nooit zonder toestemming van de ouders meegaan met een vreemde. Dit geldt ook voor personen, zoals broertjes en zusjes. Met ouders die gescheiden zijn of gaan scheiden, worden aparte afspraken gemaakt over het ophalen van hun kind. Personen onder de 15 jaar worden de kinderen niet meegegeven.

Tijdig afmelden

Wanneer u uw kind een dagje thuis wilt houden of een afspraak heeft, vragen wij u dit vóór 08.00 uur door te geven via de ouderportaal app. De pedagogisch medewerkers kunnen hiermee rekening houden in het dagprogramma en eventuele verzoeken van andere ouders voor incidentele opvang inwilligen. Weet u eerder dat uw kind het KDV niet zal bezoeken (bijvoorbeeld in verband met vakantie), wilt u dat dan zo snel mogelijk doorgeven? Over niet afgenomen dagen vindt geen restitutie plaats.

Een dag bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot

We doen onze uiterste best om de kinderen een fijne dag bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot te geven. Kinderdagverblijf Lieve Schoot vindt een warme huiselijke sfeer heel belangrijk. Voor de opvoeding van jonge kinderen van 0 tot 4 jaar zijn volgens ons 3 aspecten van groot belang, namelijk: Rust, Regelmaat en Reinheid. Deze zaken kunnen alleen in praktijk worden gebracht in klein groepsverband. Onze dagindeling is zoveel mogelijk afgestemd op de behoeften van het kind. De kinderen en pedagogisch medewerkers voelen zich hier goed bij.

Dagindeling

Op het kinderdagverblijf houdt de groep een dagritme aan. Deze vaste dagindeling zorgt voor duidelijkheid en herkenbaarheid voor het kind. De dagindeling is ook afgestemd op het programma dat wij aanbieden op het gebied van Voor- en Vroegschoolse Educatie. Bij De Lieverdjes wordt de babyzoveel mogelijk gevolgd in zijn/ haar ritme. Pedagogisch medewerkers stemmen het slaap - en voedingspatroon zoveel mogelijk af op de situatie thuis, op die manier krijgt het kind houvast en rust. Op een gegeven moment, tegen het eerste jaar gaat het kind meedraaien in het dagritme van de groep. Door een dagritme aan te houden creëren de pedagogisch medewerkers rust en regelmaat. Dit draagt bij aan een ongestoorde ontwikkeling van het kind.

Een kind heeft behoefte aan voeding om energie op te doen voor zijn algehele ontwikkeling. Op Kinderdagverblijf Lieve Schoot verstrekken we vers fruit, bruinbrood, hartig en zoet beleg, melk, yoghurt, Diksap en een warme maaltijd.

Op de peutergroep De Toppertjes wordt iedere dag een VVE-programma gevolgd. Dit wordt gedaan in een dagdeel van 3 uur in de ochtend (van 09.00 – 12.00 uur) en een dagdeel van 3 uur in de middag (14.00 – 17.00). We werken met het programma Piramide, waarbij er periodiek een nieuw thema aan bod komt (zie hiervoor ook de jaarplanning en de weekplanning).

In het programma is er voldoende tijd voor het werken in kleine groepjes, een grote groepsactiviteit en juist ook individuele begeleiding. Het activiteitsaanbod klimt op in moeilijkheidsgraad en wordt afgestemd op de verschillende leeftijdsgroepen en gedifferentieerd naar niveau.

Tijdens het VVE-programma worden de volgende acht ontwikkelingsgebieden gestimuleerd:

- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Taalontwikkeling en ontwikkeling van lezen en schrijven
- Denkontwikkeling en de ontwikkeling van het rekenen
- Motorische ontwikkeling
- Persoonlijkheidsontwikkeling
- Ontwikkeling van de waarneming
- Oriëntatie op ruimte en tijd en wereldverkenning
- Kunstzinnige ontwikkeling

Alle activiteiten worden spelenderwijs aangeboden, waarbij er door ons geobserveerd wordt op bovenstaande ontwikkelgebieden.

We werken met dagritmekaarten om kinderen te betrekken bij de dagindeling en voor te bereiden op wat komen gaat en samen terug te kijken op wat we hebben gedaan.

De Lieverdjes gaan in de toekomst de werkwijze van Piramide volgen.

Dagindeling: De Lieverdjes (baby's, dreumes/peuters)

Tijdsindeling	Kleine baby's 2 maanden – 6 maanden	Middengroep 6 maanden – 1 jaar	Dreumes/ peuters 1 jaar – 4 jaar
07.30 – 09.00 uur	Kinderen worden gebracht.	Kinderen worden gebracht.	Kinderen worden gebracht.
09.00 – 09.30 uur	De pedagogisch medewerkers passen zich aan het schema van de baby's aan. De baby's krijgen hun fles op de tijden die de ouders hebben aangegeven.	Opruimen, aan tafel zitten en wordt voorgelezen/ liedjes zingen. De baby's krijgen hun fles op de tijden die de ouders hebben aangegeven.	Opruimen, aan tafel zitten en wordt voorgelezen/ liedjes zingen.
09.30 – 10.00 uur	Slapen.	Broodmaaltijd& melk of yogi.	Broodmaaltijd& melk of yogi.
10.00 – 11.30 uur	Slapen/ vrij spelen.	Kinderen worden verschoond en gaan slapen/ vrij spelen.	Kinderen worden verschoond, spelen of wandelen, eventueel nog slapen.
11.30 – 12.30 uur	De baby's krijgen hun fles op de tijden die de ouders hebben aangegeven.	Warme maaltijd& sap of water.	Warme maaltijd & sap of water.
12.30 – 15.30 uur	Verschonen/Slapen/vrij spelen.	Verschonen, eventueel gaan slapen.	Verschonen en slapen.
15.30 – 16.00 uur	De baby's krijgen hun fles op de tijden die de ouders hebben aangegeven.	Fruit & water (met iets lekkers erbij).	Fruit & water (met iets lekkers erbij).
16.00 – 17.00 uur	Verschonen/Slapen/vrij spelen.	Verschonen/ eventueel gaan slapen & vrij spelen.	Verschonen & vrij spelen.
17.00 – 18.30 uur	Vrij spelen De baby's krijgen hun fles op de tijden die de ouders hebben aangegeven. Kinderen worden vanaf deze tijd opgehaald en de ouders krijgen een mondelinge overdracht.	Vrij spelen Kinderen worden vanaf deze tijd opgehaald en de ouders krijgen een mondelinge overdracht.	Vrij spelen Kinderen worden vanaf deze tijd opgehaald en de ouders krijgen een mondelinge overdracht.

- Tijdens de maaltijden worden de kinderen spelenderwijs meegenomen in de (taal)ontwikkeling.
- Maaltijden: de kinderen eten netjes met een vork en drinken uit een beker.
- Kinderen worden bij ons voor en na het eten en slapen verschoond.
- Tijdens de maaltijden worden de kinderen spelenderwijs meegenomen in de (taal)ontwikkeling.
- Maaltijden: de kinderen eten netjes met een vork en drinken uit een fles/tuitbeker/ beker.
- Elke dag worden de kinderen mee naar buiten genomen (alleen met heel koud weer blijven wij binnen).

Dagindeling: Toppertjes groep

Tijdsindeling	Peuters 2 jaar – 4 jaar
07.30 - 09.30 uur	Inloop; kinderen worden opgevangen (7.30- 9.30 uur spelinloop samen met de ouder, alleen maar 15 minuten). Pedagogisch medewerkers observeren de kinderen tijdens het vrij spel om ze verder te kunnen helpen in hun ontwikkeling (kansen grijpen). Tussen 9.00- 9.30 is er een tutormoment indien het kind aanwezig is.
09.30 - 12.45 uur	Start de ochtend met VVE-programma
09.30 – 09.45 uur	Kring: dagritme (oriëntatie in tijd), kinderen heten elkaar welkom (wie zijn er allemaal?), voorlezen en zingen, aandacht voor taal- en rekenontwikkeling
09.45 – 10.15 uur	Broodmaaltijd & melk of yogi. De broodmaaltijd is een kansen grijpmoment. Spelenderwijs werken we aan de brede ontwikkeling van de kinderen. Aan tafel kiezen de kinderen een hoek om in te spelen en/of te werken. Wc-ronde & verschoonronde
10.15 – 12.30 uur	- In deze periode spelen de kinderen vrij in de hoeken. De rol van de pedagogisch medewerker is Verkennen, Verbinden, Verrijken. De pedagogisch medewerkers spelen als spelmaatje of spelleider in de hoeken mee met de kinderen. - De pedagogisch medewerkers verzorgen ook activiteiten (kansen creëren / geplande activiteiten) met individuele kinderen of met kinderen in een kleine groep. Hierbij gaat het om het aanbieden van activiteiten (Piramide) op het niveau en de interesses van het kinderen (een gedifferentieerd aanbod vanuit het opbrengstgericht werken). De brede ontwikkeling staat centraal (KIJK). - Het buiten spelen valt ook in deze periode waarbij vooral de sociaal emotionele, de motorische ontwikkeling en de ruimtelijke oriëntatie centraal staat. De pedagogisch medewerker observeren de kinderen en spelen met de kinderen mee als spelmaatje of als spelleider. Bij slecht weer wordt gebruik gemaakt van de binnen-/buitenruimte en/of beweegruimte. - Ook kunnen er activiteiten plaatsvinden in de grote kring, bijvoorbeeld dans en muziek of creatieve activiteiten.
12.00 – 12.30 uur	Warme maaltijd & Sap of water
12.30 – 12.45 uur	Gezamenlijke afsluiting. Terugkijken naar de ochtend. (Eventueel ook tijd voor verjaardagen, geboorte of afscheid).
12.45 – 14.00 uur	WC-ronde, verschoonronde en een rustmoment voor de jongste kinderen die naar bed gaan. Tevens tijd voor een educatief filmmoment, vrij spelen en interactief voorlezen.
14.00 - 17.00 uur	Start de middag met VVE-programma
14.00 – 14.15 uur	Kring: dagritme (wat gaan we vanmiddag doen?), tijd voor voorlezen en zingen en aandacht voor taal- en rekenontwikkeling
14.15 – 15.15 uur	Spelen en werken. Individuele aandacht vanuit het gedifferentieerd aanbod per kind. Specifiek aandacht voor tutor- en pientere activiteiten. Veel aandacht voor taalontwikkeling.
15.15 – 15.45 uur	Fruit & sap (met iets lekkers erbij). Dit moment is een kansen grijpmoment. Spelenderwijs werken we aan de brede ontwikkeling van de kinderen.
15.45 – 16.45 uur	Het buiten spelen valt ook in deze periode waarbij vooral de sociaal emotionele, de motorische ontwikkeling en de ruimtelijke oriëntatie centraal staat. De pedagogisch medewerker observeren de kinderen en spelen met de kinderen mee als spelmaatje of als spelleider. Bij slecht weer wordt gebruik gemaakt van de binnen-/buitenruimte en/of beweegruimte. - Ook kunnen er activiteiten plaatsvinden in de grote kring, bijvoorbeeld dans en muziek of creatieve activiteiten.
16.45 – 17.00 uur	Gezamenlijke afsluiting (terugkijken naar de middag, eventueel ook tijd voor verjaardagen, geboorte of afscheid).
17.00 – 18.30 uur	Rustige activiteit tot ouders komen hun kinderen ophalen.

- Tijdens de maaltijden worden de kinderen spelenderwijs meegenomen in de (taal)ontwikkeling.
- Maaltijden: de kinderen eten netjes met een vorkendrinken uit een beker.
- Elke dag worden de kinderen mee naar buiten genomen(alleen met heel koud weer blijven wij binnen).

10 Stabiliteit in de praktijk en meer ruimte voor pedagogisch maatwerk

Pedagogisch medewerker-kind-ratio

De algemene lijn in de pedagogisch medewerker- kind ratio en groepsgrootte in de stamgroepen op de kinderdagverblijven conform de regelgeving is al volgt:

- Eén beroepskracht per driekinderen in de leeftijd tot één jaar. Vanaf de vierde baby komt er een pm-er bij.
- Eén beroepskracht per vijf kinderen in de leeftijd van één tot twee jaar.
- Eén beroepskracht per zes kinderen in de leeftijd van twee tot drie jaar.
- Eén beroepskracht per acht kinderen in de leeftijd van drie tot vier jaar.

Lieverdjes maximaal 14. Dat betekent. 1 pm-er dan 8 kinderen van 2 tot 4.

Groepsgrootte en leeftijdsopbouw

De Lieverdjes, verticale groep bestaan uit maximaal 14 kinderen in de leeftijd van ongeveer 6 weken tot 4 jaar. Drie pedagogisch medewerk(s) draaien deze groep.

De Toppertjes, de VVE peutergroep bestaat uit maximaal 13 kinderen in de leeftijd van 2 jaar tot 4 jaar. Qua bezetting draait er 1 pedagogisch medewerker op maximaal 8 kinderen en 2 pedagogisch medewerkers op maximaal 13 kinderen.

Er zitten vaste pedagogisch medewerkers in het team van een groep. Dit bevordert de continuïteit in de relaties met de kinderen. Invallers worden naast een pedagogischmedewerker gekoppeld, tenzij zij voor langere tijd nodig zijn, bijvoorbeeld bij langdurige ziekte, zwangerschapsvervanging of vakanties.

Voor huidig schooljaar behouden we 2stagiaires per locatie. Zij zijn immers al halverwege het schooljaar. Vanaf komend schooljaar nemen we alleen nog volwassen stagiairs: helpende welzijn 2, PW3 of PW4 niveau aan. Dan nemen we maximaal 2 stagiair per dag per locatie aan. Deze stagiair kan helpen openen of sluiten en zodoende fungeren als 2^e volwassene op de groep tijdens de 3 uursregeling.

(Stam)groep	Max aantal kinderen	Aantal gekwalificeerde pedagogisch medewerkers	Maximaal aantal stagiaires
Lieverdjes (0 – 4 jaar)	14	3	2
Toppertjes (2-4 jaar)	13	2	2

Voor het berekenen van de beroepskracht – kind ratio gebruiken wij de rekentool. De rekentool berekent hoeveel pedagogisch medewerker op de groep moet staan. De rekentool is gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid; <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/07/30/rekentool-kinderopvang-beroepskracht-kind-ratio.html>. Ook is de link terug te vinden op onze website www.kinderopvang.nl

Drie-uursregeling

Op een aantal vastgestelde momenten op de dag mag er worden afgeweken van het beroepskracht- kind ratio. Dit betekent dat er tijdelijk minder pedagogisch medewerkers ingezet mogen worden waarbij in ieder geval minimaal de helft van de aantal benodigde pedagogisch medewerkers aanwezig dient te zijn.

Bij een openingstijd van 10 uur of langer mag er maximaal drie uur worden afgeweken van het BKR , de zogeheten drie-uursregeling.

De regeling treedt in werking zodra een pedagogisch medewerkers meer dan het toegestane aantal kinderen in haar eentje opvangt. In de kind planning wordt bijgehouden wanneer kinderen binnenkomen en wanneer zij naar huis gaan. Hierdoor wordt inzichtelijk gemaakt wanneer er van het BKR wordt afgeweken.

Als blijkt dat we meer dan drie uur af gaan wijken volgens de BKR op een dag (incl. de pauzes), wordt het rooster incidenteel of structureel aangepast, afhankelijk van de situatie.

Op het moment dat de drie-uursregeling in werking is getreden en er slechts één PM'er in het pand is, zorgen we altijd voor een tweede volwassene die aanwezig is in het pand bv. een (volwassen)stagiaire, de leidinggevende of ander kantoorpersoneel om te voldoen aan het vierogenprincipe.

Afwijking van BKR (tijden van drie-uursregeling)

Lieverdjes

Werkdiensten: 1ste leidster: 07.30 - 17.00 uur

2de leidster: 09.00 - 18.30 uur

3de leidster: 09.30 - 17.30 uur

Pauzetijden: 1^{ste}leidster: 12.45 - 13.30 uur

2de leidster: 13.30 - 14.15 uur

3^{de}leidster: 14.00 - 14.45 uur

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag	08.45 – 09.30	12.45 – 14.15	17.00 – 17.45
Dinsdag	08.45 – 09.30	12.45 – 14.15	17.00 – 17.45
Woensdag	08.45 – 09.30	12.45 – 14.15	17.00 – 17.45
Donderdag	08.45 – 09.30	12.45 – 14.15	17.00 – 17.45
Vrijdag	08.45 – 09.30	12.45 – 14.15	17.00 – 17.45

Toppertjes

Werkdiensten: 1ste leidster: 07.30 - 17.00 uur

2^{de}leidster: 09.30 - 18.30 uur

Pauzetijden: 1ste leidster:13.00 - 13.45 uur

2^{de}leidster: 13.45- 14.30 uur

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag	09.00 – 09.30	13.00 – 14.30	17.00 – 18.00
Dinsdag	09.00 – 09.30	13.00 – 14.30	17.00 – 18.00
Woensdag	09.00 – 09.30	13.00 – 14.30	17.00 – 18.00
Donderdag	09.00 – 09.30	13.00 – 14.30	17.00 – 18.00
Vrijdag	09.00 – 09.30	13.00 – 14.30	17.00 – 18.00

Stamgroep

Er wordt binnen het kinderdagverblijf gewerkt met stamgroepen. Alle kinderen hebben een vaste baby- of peutergroep waar ze ingedeeld zijn. Dit is de eerste stamgroep.

Er kunnen op alle dagen in de week groepjes kinderen worden gevormd op basis van leeftijd en/of ontwikkelingsniveau. Zo kunnen de pedagogisch medewerkers op een geschikt moment van de dag gerichte activiteiten aanbieden. Deze activiteiten kunnen op een andere stamgroep ook buiten plaatsvinden.

Dit geldt ook voor individuele activiteiten.

Het verlaten van de stamgroep

Onder bepaalde omstandigheden zoals uitstapjes (evt. samen met de andere groep) kan het kind zijn/haar vaste stamgroep verlaten. Deze omstandigheden zijn:

- Uitstapjes in de eigen buitenruimte
- Uitstapjes naar buiten, bijvoorbeeld naar het park, de kinderboerderij

Uiteraard wordt onder alle omstandigheden de beroepskracht-kind ratio gehandhaafd.

Achterwacht

Het kan voorkomen dat een pedagogisch medewerker alleen in het pand aanwezig is. Dit is bijvoorbeeld het geval tijdens het openen en/of sluiten, bij een lage kind bezetting of tijdens vakantieperiodes. Als een pedagogisch medewerker alleen aanwezig is op locatie wordt het BKR nooit overschreden. Dit betekent dat een pedagogisch medewerker, nooit met meer dan het wettelijk toegestane op te vangen kinderen per pedagogisch medewerker, alleen in het pand aanwezig is.

Indien er slechts één pedagogisch medewerker wordt ingezet, dient er te allen tijde een achterwacht beschikbaar te zijn. Deze persoon moet bij calamiteiten binnen 15 minuten bij de kinderopvang kunnen zijn. Deze persoon is tijdens de opvangtijden waarbij een pedagogisch medewerker alleen staat, altijd telefonisch bereikbaar.

Bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot zijn de volgende personen achterwacht:

Achterwacht	Telefoonnummer	Afstand tot KO	Beschikbare dagen
Esin Dogan–Aksoy		4,1 km / 9 min	Maandag t/m vrijdag
ZaranaEerdhuijzen		2,3 km / 7 min	Maandag t/m donderdag
NaciyeKaracaer		7,6 km / 13 min	Zie rooster
Miyase Dinc		4,0 km / 10 min	Zie rooster
Melike Eken		650 m / 2 min	Zie rooster
Zehra Kurt		2,7 km / 9 min	Zie rooster
MerveAltuntas		2,0 km / 5 min	Zie rooster
Mehmet Aksoy		4,1 km / 9 min	Zie rooster
Anissa el Abbassi		6,2 km/ 12 min	Zie rooster

Als de PM'ers niet op de groep staan, kunnen ze gebeld worden bij de calamiteiten, zie rooster

De PM'ers worden ondersteund door stagiaires.

Samenvoegen van groepen

Kinderdagverblijf Lieve Schoot bestaat uit twee-naast elkaar gelegen locaties.

Groep 'De Toppertjes' biedt opvang aan kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar en is een erkende voorschool.

Groep 'De Lieverdjes' biedt opvang aan kinderen van 0-4 jaar.

Tijdens alle schoolvakantie ervaren wij dat het aantal kinderen in beide locaties zodanig afneemt dat wij de opvang van de kinderen in één locatie (kinderdagverblijf groep) kunnen realiseren. Wij willen dit graag organiseren en het op de volgende manier gaan verantwoorden:

1 Het betreft een situatie van het samenvoegen van groepen van twee locaties naar één locatie. De kinderen van kinderdagverblijf de 'Toppertjes' worden samengevoegd met de kinderen van kinderdagverblijf de 'Lieverdjes'.

Om goede opvang te kunnen verlenen aan de kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar en te kunnen voldoen aan de VE verplichtingen, zorgen we er voor dat de speelleeromgeving en het materiaalaanbod aansluiten bij deze leeftijdsgroep.

2 Het is geen Ad hoc (kort van tevoren) situatie maar een voorzienbare situatie.

3 Er is een contract tussen de ouder en de houder van het kindercentrum opgenomen in welke situatie en/of wanneer het kind waar wordt opgevangen.

4 We zorgen voor een juiste LKR

5 Opvang voor VE kinderen door gekwalificeerde beroepskrachten.

Volgens de Brancheorganisatie Kinderopvang voldoen we daarmee aan de onderbouwing van samenvoegen één locatie:

De artikelen 9 en 18 van het Besluit Kwaliteit Kinderopvang beogen stabiliteit en vanuit dat uitgangspunt een stabiele plaatsing in een andere vaste groep. Opvang vindt in beginsel plaats in vaste groepen. De specifieke plaatsing in een tweede basis/stamgroep betreffen artikelen onder de kop stabiliteit voor de opvang van kinderen.

In specifieke leden in het artikel (art 9 lid 9 en 18 lid 4) wordt een uitzondering op de uitgangspunten op stabiliteit (lid 1) gegeven. Met vooraf gegeven toestemming kan worden afgeweken van de plaatsing in de vaste groep gedurende een bepaalde periode met vooraf gegeven toestemming. De bepaling 'kan worden' heeft niet de betekenis 'soms wel en soms niet' maar heeft er betrekking op dat op een 'bepaald moment' wordt afgeweken.

Aanvullende voorwaarde daarvoor is een aanvullende schriftelijke overeenkomst die vooraf is opgesteld daarvoor, voor de specifieke omstandigheid binnen een overeengekomen periode. Dit is niet bedoeld als mogelijkheid om kinderen op willekeurig momenten op te vangen in andere groepen.

Dat betekent ook dat een plaatsing voor langere tijd in een tweede groep wel overeengekomen kan worden, al is het bij wijze van spreken voor een jaar of langer, mits die plaatsing dan ook daadwerkelijk een feit is en niet als een optie wordt toegepast.

Vier-ogen- principe

Wat is het vier ogen principe?

Een houder van een kinderdagverblijf moet de opvang zodanig organiseren dat een beroepskracht of beroepskracht in opleiding de werkzaamheden alleen maar kan uitvoeren als deze gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene.

Waarom?

De commissie Gunning heeft na de Amsterdamse zedenzaak een rapport met aanbevelingen gedaan voor de kinderopvang. Een belangrijk onderdeel hiervan is het vier-ogen- principe. Dit om te voorkomen dat iemand die slechte bedoelingen heeft, zijn/haar gang kan gaan.

Belangrijk is niet alleen zicht op wat collega's wel of niet doen, maar ook een aanspreekcultuur. Wanneer je dingen ziet of hoort van collega's die je een niet pluis gevoel geven moet je daar ook wat mee doen. Zorg er met elkaar voor dat er een "aanspreekcultuur" is.

Met elkaar nadenken over hoe je dit kan organiseren; wie ingezet kan worden.

Kwetsbare situaties: bepaalde ruimtes zoals de slaapruijnte, begin en eind van de dag, pauzes etc. Denk met elkaar welke momenten en ruimtes, dagen kwetsbaar zijn.

Kinderdagverblijf Lieve Schoot vindt het belangrijk dat kinderen in een veilige en vertrouwde omgeving worden opgevangen. De belangrijkste maatregel is de medewerkers 9 uur op een dag laten werken en-zo mogelijk- 2 stagiaires per dag inzetten, waarvan één opent met een pedagogisch medewerker en één sluit met een pedagogisch medewerker. Zo kunnen wij die vier ogen veel beter garanderen. Wij brengen het principe van vier ogen, vier oren en transparantie op verschillende manieren in de praktijk.

Gedurende de dag is de sociale controle op de medewerkers en kinderen groot.

- Het grootste gedeelte van de dag zijn er twee pedagogisch medewerkers en twee stagiaires op de groep aanwezig. Aan het begin en einde van de dag, tijdens brengen- en haalmomenten zijn er naast pedagogisch medewerkers ook (veel) ouders aanwezig.

Alleen in de zomervakantie gaat het anders. Dan hebben wij een klein groepje. Stagiaires zijn dan vrij, zij hebben zomervakantie. Alleen stagiaires die nog veel uren moeten inhalen zijn dan aanwezig, dat zijn er vaak maar één of twee stagiaires per week. Wij hebben in de zomervakantie in die 6 weken kleine groepjes. Op het moment dat er één pedagogisch medewerker op de groep is, staat altijd de videocamera aan zodat de directie toezicht kan houden. Esin, Emel of Zarana bekijken om de twee uur de film en zet, wanneer er geen bijzonderheden zijn geconstateerd, een paraaf op een controlelijst. Met het maken van uitstapjes zorgen we ook altijd voor begeleiding van minimaal twee personen.

Ook de indeling van de locaties speelt een belangrijke rol als het gaat om openheid en transparantie.

- Camera's
- De groepen zijn open. Er zijn veel ramen. Men kijkt en loopt makkelijk naar binnen.
- Babyfoon aan (vier-oren-principe)
- Stagiaires
- Open aanspreekcultuur
- Glazen wanden en open ruimte
- Presentielijst (zie, bijgehouden binnen komst en vertrek van de pedagogisch medewerkers en de kinderen).

Camera's

Kinderdagverblijf Lieve Schoot vindt veiligheid een belangrijk onderdeel van het kinderdagverblijf. Om deze redenen besteden wij veel aandacht aan het toezicht op het kinderdagverblijf. Iedere ruimte van het Kinderdagverblijf Lieve Schoot is voorzien van beveiligingscamera's. De camerabeelden worden door Nuon beheerd. De beelden worden 24 uur per dag opgenomen en zes weken lang opgeslagen bij Nuon in het systeem. Daarna worden de beelden automatisch verwijderd. Als ouders behoefte hebben dan kunnen ze de beelden inzien. Dit is voor de veiligheid van kinderen en personeel. We hebben een app. geïnstalleerd op onze telefoon. Emel, Esin of Zarana kunnen de beelden de hele dag door bekijken. Op het moment dat er één PM'er op de groep is, staat altijd de videocamera aan zodat de directie toezicht kan houden. Esin, Emel of Zarana bekijken om de twee uur de film en zet, wanneer er geen bijzonderheden zijn geconstateerd, een paraaf op een controlelijst.'

Toegang tot het gebouw door een toegangssysteem

Lieverdjes is bereikbaar via de intercom. Om de veiligheid op het kinderdagverblijf te waarborgen, is er een toegangssysteem. Ieder gezin krijgt 1 code (papa/mama/verzorger), een soort sleutel, die op de naam van de ouders staat. Hiermee kunnen de ouders gedurende de openingstijden het kinderdagverblijf betreden. De codes worden tijdens de intake gesprekken persoonlijk in ontvangst genomen door de , na ondertekening van een overeenkomst. De overeenkomst tekent u, omdat we wederzijdse afspraken maken. U mag bijvoorbeeld de code niet zomaar aan een ander geven. Als uw kind door een andere wordt opgehaald kunnen ze gewoon aanbellen. Wilt u geen codes ontvangen en gewoon aanbellen, dan kunt u dit kenbaar maken door e-mail te sturen naar info@lieveschoot.nl

Bij de locatie Toppertjes bellen ouders aan en doen de PM'ers de deur voor hen open.

Toegangspoort

In verband met de veiligheid van de kinderen zijn de toegangsporten van de tuinen altijd gesloten. De poort beschikt over een kindvriendelijke knop. Om de poort te openen en te sluiten moet de knop op drie drukpunten gelijktijdig ingedrukt en gedraaid worden. Ouders verzoeken wij met klem erop te letten dat zij de poort altijd weer achter hen sluiten i.v.m. de veiligheid van de kinderen.

Open ruimte

Kinderdagverblijf Lieve Schoot heeft over het algemeen ruime locaties met veel glas. Het is een opdracht om al het glas transparant te houden en niet dicht te plakken met werkjes en mededelingen.

Babyfoon aan

De slaapruijnte van de groep is in principe altijd aangrenzend aan de groep. Als de pedagogisch medewerker de slaapruijnte in gaat, blijf de deur open. Op dit moment heeft de intercom/geluidsdrager die is gekoppeld aan een camera in de slaapruijnte waarmee pedagogisch medewerkers gehoord en gezien kunnen worden terwijl zij alleen in de slaapruijnte zijn. Het gebruik van deze camera heeft een preventieve functie waarvan beelden steekproefsgewijs of na een mogelijk incident bekeken kunnen worden.

11 Rituelen

Feestelijke activiteiten

Feest neemt een bijzondere plaats in voor het kind. Als je jarig bent of afscheid neemt sta je in het middelpunt van de belangstelling. Alles aan die dag is bijzonder en spannend. Ook de verjaardag van de pedagogisch medewerker krijgt aandacht bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot.

Verjaardag

Als er iemand jarig is dan vieren we feest bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot. De jarige krijgt een mooie feestmuts op en mag op de feeststoel zitten. Met liedjes en dansjes zingen we de jarige toe. Vaak neemt de jarige een traktatie mee voor de groepsgenootjes. We maken met z'n allen een mooie tekening voor de jarige.

Afscheid

Er wordt ruim aandacht besteed aan het afscheid nemen. Bijvoorbeeld wanneer het kind Kinderdagverblijf Lieve Schoot verlaat (school, verhuizing enz.). Het afscheid nemen is van essentieel belang. Wanneer er een afscheids- feestje is worden er slingers opgehangen, en het kind krijgt een feest muts op. Het lied 'Zwaai maar dag met je handjes' ontbreekt uiteraard niet.

Traktatie

Wij vinden het belangrijk dat er verantwoorde en gezonde traktaties worden uitgedeeld. Voor eventuele mogelijkheden kunnen de ouders bij de leiding om advies vragen.

Jaarlijkse feesten

Het jaarritme wordt gevormd door de seizoenen en jaarfeesten. De kinderen leren de seizoenen en de overgangen herkennen. Binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot integreren wij de seizoenen en jaarfeesten in de activiteiten van het dagprogramma.

12 Veiligheid, gezondheid en hygiëne

Leefomgeving

Kinderen hebben ruimte nodig om te spelen, zich uit te leven en zich goed te kunnen bewegen. Maar ook is er ruimte nodig om zich even terug te trekken of om zich te concentreren. De binnen- en buitenspeelruimte zijn hierop afgestemd. Zowel onze binnen- als buitenruimte voldoet aan de eisen die gesteld worden in de Wet Kinderopvang. Er is een groepsruimte, toilet en slaapkamer.

De groepsruimte

De groepsruimte is de plek waar de kinderen het grootste gedeelte van de dag doorbrengen. De ruimte is zo ingedeeld dat er op de verschillende momenten van de dag goed ingespeeld kan worden op de behoeftes van de kinderen.

De buitenruimte

Voor het buitenspelen is er de beschikking over een kleine aangrenzende buitenruimte. De kinderen gaan dagelijks naar buiten, tenzij de omstandigheden dat niet toelaten. De aangrenzende buitenruimte is bijv. geschikt voor de allerkleinsten of een kleine groep peuters om lekker met water of zand te klieren.

Ook biedt de buitenruimte voldoende bewegingsvrijheid en de kinderen hebben meer dan genoeg rijdend materiaal tot hun beschikking. De rubber tegels zorgen ervoor dat de kinderen veilig kunnen spelen. De poort kan op slot. Voor het naar buiten gaan wordt gewerkt met een buitenspeelprotocol.

Veilig spelen

Naast de spelkwaliteit van het speelgoed toetsen wij het speelgoed ook op veiligheid. Het speelgoed in Kinderdagverblijf Lieve Schoot is veilig en van hoogwaardige kwaliteit. Dit betekent dat het speelgoed geen gevaarlijke stoffen bevat en duurzaam is. Dit geldt ook voor het knutselmateriaal.

In het kader van schoon materiaal wordt alles regelmatig gereinigd. Speelgoed wat niet meer intact is wordt onmiddellijk van Kinderdagverblijf Lieve Schoot verwijderd. Ook het buitenmateriaal onderwerpen wij regelmatig aan een extra controle.

Kleding

Kettingen en andere versieringen om nekjes die niet kapot springen als een kind eraan blijft hangen zijn verboden.

Schoonmaak

Een goede hygiëne is erg belangrijk op een kinderdagverblijf. We hebben te maken met een groot aantal kinderen die het kinderdagverblijf bezoeken. Door goede omgang met persoonlijke hygiëne kunnen allerlei infectie en ziekten beperkt of voorkomen worden. Hiervoor werken wij met een beleid veiligheid en gezondheid en een schoonmaakschema.

Algemene hygiëne

Een schone omgeving is voor het kind van groot belang. Door consequent te zijn in het nemen van maatregelen wordt de kans op infectieziekten beperkt. Het meest belangrijk is het wassen van de handen na het mogelijk in contact komen met bacteriën. Maar ook het dragen van schone kleding en zelfverzorging van kind en leiding is van groot belang. De fopspenen van kinderen worden uitgekookt en in het eigen mandje opgeborgen. Door alles regelmatig schoon en grondig te luchten, krijgen ziektekiemen minder kans zich te nestelen en te verspreiden.

Huishoudelijk werkplan

Kinderen die ziek zijn hebben extra aandacht en zorg nodig, en kunnen om die reden beter thuis in een rustige omgeving verzorgd worden. Daarnaast zijn er een aantal ziektebeelden die een groot besmettingsgevaar met zich mee brengen, bv. diarree. Als een kind ziek is, of er andere redenen zijn die het welbevinden van het kind blijven schaden, bepaalt Kinderdagverblijf Lieve Schoot of het verantwoord is om het kind binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot te laten verblijven.

Een goede verzorging.

Ieder kind heeft recht op een goede lichamelijke verzorging, in een schone omgeving, waardoor onnodige ziektes voorkomen worden. De aard van de verzorging hangt af van de leeftijd van de kinderen. Bij een baby nemen voeding en verzorging meer plaats in dan bij oudere kinderen. Ook bij de verzorging is het belangrijk dat het kind warmte en aandacht ervaart.

Een kind voelt zich prettig en veilig, wanneer ritme en gewoonten in de verzorging thuis en Kinderdagverblijf Lieve Schoot op elkaar afgestemd zijn. Ouders en pedagogisch medewerker maken daarom afspraken met elkaar over allerlei onderdelen van de verzorging:

Voeding: hoe vaak, welke voeding, wel of geen snoep.

Zindelijkheid: hoe vaak verschonen, wanneer begint de zindelijkheidstraining en hoe.

Slapen: waar, wanneer, slaapritueel, zorg voor voldoende rust bij oudere kinderen.

Ziekte: Kinderdagverblijf Lieve Schoot heeft een ziekte beleid waar we ons aan houden.

Hygiëne: tandenpoetsen, handen wassen.

In Kinderdagverblijf Lieve Schoot worden zachte kleuren gebruikt dit om het geheel een rustig effect te geven.

Slapen

We werken volgens een protocol "Veilig slapen" om het risico van wiegendood zo klein mogelijk te houden.

Binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot worden maatregelen genomen met betrekking tot:

- Veiligheid rondom slapen (bijvoorbeeld geen losliggende elementen in het bedje)
- Binnenklimaat van de slaapomgeving (bijvoorbeeld controle op de temperatuur van ventilatie)
- Controle op slapende kinderen (bijvoorbeeld regelmatige check, gebruik babyfoon)
- Verklaring van ouders in verband met toestemming buikslapen. Deze maatregelen zijn vastgelegd in een werkinstructie voor de pedagogisch medewerkers.

Een eigen mandje

Alle kinderen hebben een eigen mandje. Hierin zitten de persoonlijke spulletjes, speen en knuffeltjes.

Ouders worden verzocht regelmatig in de mandjes te kijken of er wasgoed, tekeningen en/of brieven e.d. in zitten en deze mee naar huis te nemen.

Spenen

- Ouders zijn verantwoordelijk voor de fopspenen. Zij zorgen voor goede spenen en dienen de spenen af en toe op scheurtjes te controleren. Zij worden hieraan herinnerd met briefjes in de mandjes.
- Wanneer de groepsleiding oneffenheden aan spenen opmerken, mogen zij de speen weggoeien en dienen ouders een nieuwe aan te leveren.
- Spenen met een ring of knop zijn het beste.
- Ouders dienen spenen regelmatig te vervangen.

Voeding

De jongste kinderen hebben een voedingsschema dat in overleg met de ouders is vastgesteld.

Omdat we met de oudere kinderen graag activiteiten ondernemen hebben zij een vast dagritme dat bij iedereen gelijk is.

Kinderdagverblijf Lieve Schoot biedt een pakket met voeding aan:

- Vers fruit
- Warme maaltijd
- Melk
- Sap
- Brood
- Hartig en zoet beleg
- Yoghurt
- Koekjes/liga
- Soepstengels
- enz.

Borstvoeding kan ingevroren meegegeven worden. Heeft een kind een allergie dan dienen de ouders zelf voor dieetvoeding te zorgen. Eten is een sociaal gebeuren waar bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot veel aandacht aan besteed wordt. De kinderen leren bij de maaltijd zelf een keuze te maken tussen welk broodbeleg ze op hun brood willen. De regel is eerst hartig en dan zoet beleg.

Veiligheid, gezondheid en hygiëne LET OP: sinds 11 mei 2020 zijn de richtlijnen conform RIVM van toepassing. Bijgevoegd onderaan de pagina.

Hoe jonger de kinderen, hoe kwetsbaarder ze zijn voor ongelukjes en ziekten. Dit vraagt om professionele aandacht voor veiligheid en hygiëne. Dit punt heeft binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot een hoge prioriteit daarom is het actualiseren en onder de aandacht brengen hiervan een goed gegeven. Conform de Wet kinderopvang voert Kinderdagverblijf Lieve Schoot een actueel beleid veiligheid en gezondheid. Jaarlijks wordt deze geëvalueerd en daarnaast wordt er elke teamvergadering aandacht besteed aan gevaarlijke situatie registratie en de ongevallen registratie om te kijken of het nodig is om beleid of praktijk aan te passen om op deze wijze de opvang nog veiliger te maken.

Brandveiligheid

Kinderdagverblijf Lieve Schoot voldoet aan alle eisen die de brandweer aan een kinderdagverblijf stelt. Zo hebben we een blusapparaat, rookmelders, blusdekens, vluchtroute aangebracht. Verwarmingsapparatuur wordt jaarlijks door een erkend bedrijf gecontroleerd. Ook de leiding is goed op de hoogte wat te doen bij eventuele calamiteiten. Roken en open vuur is binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot niet toegestaan.

Preventie ongevallen

Het voorkomen van ongevallen krijgt veel aandacht binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot. Dit doen we door de omgeving van de kinderen zo veilig mogelijk te maken en te houden. De ruimtes zijn overzichtelijk ingericht, zodat de pedagogisch medewerker makkelijk contact kan hebben met de kinderen. De leiding beschikt over een EHBO/ BHV-diploma zodat zij weet hoe te handelen als dit nodig is. Daarnaast beschikken alle pedagogisch medewerkers over een Kinder-EHBO diploma. Er zijn bij beide locaties van Kinderdagverblijf Lieve Schoot voldoende EHBO-spullen aanwezig.

Huisregels

De huisregels bestaan uit een aantal zakelijke afspraken. In deze regels is vastgelegd wat ouders van ons kunnen verwachten. Deze praktische afspraken bevorderen een veilige en vertrouwde opvang binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot.

Brengen en halen

- Kinderen worden tussen 7.30 uur 9.00 uur gebracht en tussen 17.00 uur en 18.30 uur opgehaald.
- Kinderen moeten vóór 09.00 uur aanwezig zijn i.v.m. het dagritme.
- Op het moment dat een kind tijdens het haalmoment de ouder ziet, is de ouder verantwoordelijk voor het kind en dient de ouder dus op te letten.
- Wanneer een kind meegenomen wordt, moet de ouder het kind altijd even bij de groepsleiding afmelden.
- Jassen van de kinderen worden in de hal aan en uit getrokken, omdat dit in de groepsruimte veel onrust veroorzaakt.
- De buitendeur moet altijd dicht gedaan worden met extra beveiliging.
- Wanneer kinderen door iemand anders dan de ouders gehaald wordt, moet dit altijd mondeling of telefonisch door de ouders doorgegeven worden. Is er niets bekend dan nemen wij eerst contact op met de ouders alvorens het kind meegeven wordt.
- Wanneer ouders hun kind(eren) te laat komen halen, zullen ze hierop gewezen worden door een te laat briefje.
- Daarnaast is er gelegenheid om informatie uit te wisselen met de pedagogisch medewerker. In overleg is het altijd mogelijk om het kind op een ander tijdstip te halen en te brengen.
- Jassen en tassen met naam gaan aan de kapstok, ook die van de baby's.
- Schoenen en helmen e.d. horen op de schoenenrekjes onder de kapstok.
- Op de groep mag men niet rennen i.v.m. uitglijden.
- Laat geen tassen van pedagogisch medewerkers of ouders met inhoud op de groep staan. Er kunnen bijvoorbeeld sigaretten, medicijnen ed. in zitten.
- De groep worden elke dag gecheckt op kleine voorwerpen. Dit wordt gedaan door de pedagogisch medewerkers die om 7.30 uur begint en op diverse momenten van de dag wanneer pedagogisch medewerkers door de gang lopen.

Verklaringen

Op Kinderdagverblijf Lieve Schoot kennen we aantal verschillende verklaringen te weten:

De medicijnenverklaring

Op Kinderdagverblijf Lieve Schoot mogen geen (homeopathische) geneesmiddelen toegediend worden voordat de ouders hiervoor hebben getekend. Bij de overdracht geeft de ouder aan dat het kind medicijnen nodig heeft. De groep pedagogisch medewerkers noteert de datum, het tijdstip en de dosering van het te geven medicijn. Dit wordt ondertekend door de ouder. Hiermee geven de ouders toestemming tot het toedienen van het medicijn en nemen de ouders de verantwoordelijkheid voor eventuele negatieve bijwerkingen.

Door Kinderdagverblijf Lieve Schoot wordt erop aangedrongen dat wanneer het kind thuis al medicijnen heeft gekregen dit duidelijk wordt gemeld aan de pedagogisch medewerkers op de ochtend van het brengen. Op voorhand kan worden gemeld dat door de pedagogisch medewerkers van Kinderdagverblijf Lieve Schoot nooit koortsverlagende medicijnen worden toegediend.

De buikslap verklaring

Ouders die aangeven dat hun kind op de buik slaapt, en willen dat hun kind op het kinderdagverblijf ook op deze manier slaapt, moeten hiervoor een verklaring ondertekenen.

Foto en video opnames verklaring

Regelmatig worden door de groepsleiding en eventueel aanwezige ouders, foto of video opnames gemaakt tijdens verschillende gelegenheden, bv, verjaardagen, kerstmis, sinterklaas en natuurlijk de opnames die op de groep worden opgenomen. Uiteraard kunt u op deze verklaring, mocht u daar aanleiding toe hebben, terugkomen.

Buurtuitstapjes verklaring

Kinderdagverblijf Lieve Schoot organiseert een keer per jaar een uitstapje met ouders en kinderen. Hierbij kun je denken aan een bezoek aan de dierentuin ,een grote speeltuin of Balorig. Tijdens zo'n dagje uit is er volop gelegenheid met elkaar in gesprek te raken. Maar het grootste doel uiteraard samen plezier maken.

In dagelijkse praktijk wordt er regelmatig een klein uitstapje dicht bij huis georganiseerd. Hiervoor wordt tijdens de intakegesprekken altijd toestemming gevraagd aan de ouders. Bij dit soort uitstapjes valt te denken aan een bezoek brengen aan de bibliotheek, of aan een picknick op een speelveld in de buurt.

Voor de uitstapjes worden de volgende regels in acht genomen.

- Er gaat een mobiele telefoon mee
- Er gaat een EHBO-tasje mee
- Er wordt gebruik gemaakt van de bolderkar bij wandelingen in de buurt. De pedagogisch medewerker controleert voor vertrek of de kinderen goed vastgemaakt zijn. Let op: is er een riempje kapot dan mag hier geen kindje zitten. Waarschuw dan de directie (Esin Dogan -Aksoy) zodat het gemaakt kan worden en hang een briefje op de bolderkar voor je collega's.
- Vooraf wordt altijd overlegd met de directie.

In rustige periodes en bij mooi weer kan het voorkomen dat de groepsleiding spontaan met de kinderen wil gaan wandelen. Deze wandelingen zijn uitstapjes in de buurt van het kinderdagverblijf. Voor deze buurtuitstapjes wordt eenmalige toestemming aan de ouders/ verzorgers gevraagd.

13 Kinderopvang is een vak

Voertaal

De taal die bij ons wordt gesproken is Nederlands. Ook tussen leiding onderling wordt Nederlands gesproken. Van ouders wordt verwacht dat zij bij aanwezigheid op de groep, gewoon Nederlands praten.

Beroepskrachten

Alle beroepskrachten beschikken over een voor de werkzaamheden passende beroepskwalificatie in overeenstemming met de CAO kinderopvang. Tevens zijn zij in het bezit van een Verklaring Goed Gedrag afgegeven volgens de Wet Justitiële documentatie en staan ze geregistreerd in het Personenregister Kinderopvang, gekoppeld aan Kinderdagverblijf Lieve Schoot. Dit laatste geldt trouwens ook voor de stagiaires, de directie en andere die de kinderopvanglocatie regelmatig bezoeken.

Kinderdagverblijf Lieve Schoot dienst zich te houden aan de eisen van de GGD gezien veiligheid en gezondheid.

Alle pedagogisch medewerkers zijn van deze regels en protocollen op de hoogte. In deze protocollen staan werkinstructies vermeld waar zij zich aan moeten houden, zodat het kind het minst risico loopt. Een keer in de 2 maanden is er een overleg om de werkinstructies na te lopen en eventueel te verbeteren.

Pedagogisch medewerkers tekenen ervoor op de hoogte te zijn van de gemaakte afspraken. Zij mogen kinderen alleen meegeven aan ouders/verzorgers, tenzij ouders dit van tevoren doorgeven en hiervoor tekenen. Indien dit op het laatste moment gebeurt, wordt er ter controle gebeld met de ouder

Begeleiding en aansturing pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers worden begeleid en aangestuurd door de directrice, Esin Dogan -Aksoy.

Stagiaires/invallers

Kinderdagverblijf Lieve Schoot biedt aankomend pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om via de beroep opleidende leerweg (BOL- leerroute) opgeleid te worden tot gekwalificeerd pedagogisch medewerker. Zij staan boventallig op de groep, dus naast 2 gediplomeerde pedagogisch medewerkers. Daartoe wordt nauw samengewerkt met het ROC-ASA. De begeleiding wordt gegeven door een ervaren pedagogisch medewerker die ook goed contact onderhoudt met de coördinator op school. Daarnaast hebben wij jaarlijks een klein aantal snuffelstagiaires van de middelbare school, die één à twee weken komen op de groep. Het doel van deze stages is kennismaken met het werk op het kinderdagverblijf. Ouders van de groep worden uiteraard op de hoogte gebracht over de aanwezigheid van stagiaires.

BOL- stagiaires (MBO-PW 3), 3de leerjaar, kunnen bij uitzondering een collega met ziekte- of vakantieverlof vervangen. Wij zijn momenteel met drie vaste pedagogisch medewerkers en 1 invaller (stagiaire), zie in de hal op het organogram.

Stagiaires werken onder begeleiding en toezicht van een daartoe aangewezen pedagogisch medewerker/leidinggevende en hebben een ondersteunende functie.

Werkzaamheden die zij mag verrichten zijn:

- Het helpen met de kinderen naar bed brengen
- Het helpen in de keuken
- Het eten en drinken klaarmaken

- Het helpen bij het naar buiten gaan
- Het helpen bij het doen van spellen
- Het verschonen van kinderen
- De overdracht aan het einde van de dag.

Werkzaamheden die zij niet mag verrichten zijn:

- Het openen en sluiten van het kinderdagverblijf
- Het voeren van een oudergesprek.

Taken worden vooraf besproken met een stagiaire/ invaller.

14 Klachtenregeling Kinderdagverblijf Lieve Schoot

A. Interne klachtenregeling Kinderdagverblijf Lieve Schoot

We hebben een interne klachtenregeling voor de afhandeling van klachten over:

Een gedraging van de houder of bij de houder werkzame personen jegens een ouders of een kind;

Of

De overeenkomst tussen de houder en de ouder

Deze klachtenregeling bestaat uit de volgende stappen:

1. Ouder/verzorger stelt klacht op schrift t.a.v. directie; E. Dogan - Aksoy.
2. De directie bevestigt de ouder/verzorger schriftelijk de klacht is ontvangen en in behandeling wordt genomen met als bijlage de folder "Klachtenprocedure";
3. De klacht wordt door de houder zorgvuldig onderzocht;
4. De houder houdt de ouder zoveel mogelijk op de hoogte van de voortgang van de klacht;
5. Directie behandelt klacht zo spoedig mogelijk en overlegt met pedagogisch medewerker of indien het een klacht over een medewerker van Kinderdagverblijf Lieve Schoot betreft met de desbetreffende persoon;
6. Ouder/verzorger wordt door directie uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek waarin de klacht wordt behandeld en de mogelijke oplossing die Kinderdagverblijf Lieve Schoot aanbiedt.
7. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt door de directie en de gemaakte afspraken worden schriftelijk bevestigd aan de ouder/verzorger door directie;
8. De klacht is uiterlijk 6 weken na indiening bij de houder afgehandeld;
9. De ouder krijgt een schriftelijk en met redenen omkleed oordeel op de klacht verstrekt;
10. De houder stelt in haar oordeel een concrete termijn waarbinnen eventuele maatregelen zullen zijn gerealiseerd;
11. Indien ouder/verzorger niet akkoord kan gaan met de door Kinderdagverblijf Lieve Schoot geboden oplossing, kan de ouder/verzorger haar klacht deponeren bij de Geschillencommissie. Deze neemt de klacht in behandeling en een onafhankelijke klachtencommissie zal uitspraak doen, welke bindend is.

B. Externe klachtenregeling Kinderdagverblijf Lieve Schoot

1. Per 1 januari 2016 is het als kinderdagverblijf verplicht je aan te sluiten bij de Geschillencommissie zodat ouders/verzorgers hier terecht kunnen met hun klacht. Belangrijk is dat ouders/verzorgers op de hoogte zijn dat zij altijd vrij zijn om direct naar de Geschillencommissie te gaan. Ouders/verzorgers zijn niet verplicht een klacht eerst bij de medewerker(st)er(s) of directie Kinderdagverblijf Lieve Schoot neer te leggen. Op de website van de Geschillencommissie www.degeschillencommissie.nl/over-ons/commissies/kinderopvang-en-peuterspeelzalen/ kunnen ouders en leden van de oudercommissie verdere informatie vinden, waaronder ook brochures en de procedure bij het indienen van een klacht.

We streven naar een open relatie met de ouders waarbinnen problemen en klachten aan de orde gesteld kunnen worden. Door in gesprek te gaan, proberen wij er samen met de ouders uit te komen. Mocht het voorkomen dat de ouders en de leiding van Kinderdagverblijf Lieve Schoot deze interne klachtenprocedure

niet tot een oplossing komen, dan kunnen de ouders zich wenden tot onze klachtencommissie. Kinderdagverblijf Lieve Schoot is aangesloten bij de onafhankelijke Geschillencommissie KINDEROPVANG.

Deze is te bereiken via de website of telefoonnummer 070 - 310 53 10

Of via de reguliere post:

De geschillencommissie

Postbus 90600
2509 LP Den Haag

Klachtenreglement

Bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot zijn de klachtenreglementen opvraagbaar.

De oudercommissie

De meeste kinderdagverblijven en naschoolse opvang hebben een oudercommissie. De oudercommissie komt regelmatig bij elkaar om de lopende zaken door te nemen en plannen te maken voor activiteiten voor de kinderen en hun ouders.

Wat doet een oudercommissie?

De belangrijkste taak van de oudercommissie is het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van kinderen en ouders, door mee te praten over het beleid van het kinderdagverblijf of de naschoolse opvang. De oudercommissie fungeert daarbij als aanspreekpunt voor de ouders en voert regelmatig overleg met de directie. In de wet staat dat cliënten- en in dit geval dus de Oudercommissie- het recht hebben om advies uit te brengen over bepaalde onderwerpen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vaststellen of wijzigen van het pedagogisch beleid (o.a. voeding, slapen en dagindeling). Het adviesrecht houdt ook in dat de directie geen besluit kan nemen zonder hierover eerst de Oudercommissie te raadplegen. Als de directie een beslissing wil nemen die niet in overeenstemming is met het advies van de Oudercommissie, kan dit alleen na schriftelijke uitleg met opgave van de redenen. Om over deze onderwerpen mee te kunnen denken, bestaat er ook een wettelijke informatieplicht. Dit betekent dat de Oudercommissie recht heeft op alle informatie die nodig is om tot een goed advies te komen. Verder wordt er samen met de directie besproken over de zaken die goed gaan en over de zaken die beter kunnen. Het doel is om samen een oplossing te vinden die in het voordeel is van zowel ouders, kinderen als personeel. Daarnaast zijn enthousiaste ouders een belangrijke ondersteuning.

De oudercommissie zet zich B.V. in voor de "EXTRA" zaken zoals de kerstviering of andere activiteiten. Of het nu gaat om bakken van taarten, het ophangen van slingers of het maken van muziek, het hoofd en de oudercommissie zorgen er samen voor dat het gezellig is. Kinderdagverblijf Lieve Schoot heeft een zelfstandig functionerende oudercommissie. De oudercommissie bestaat alleen uit ouders van de kinderen. In de oudercommissie zitten dus geen personeelsleden van Kinderdagverblijf Lieve Schoot. De oudercommissie functioneert als klankbord en zal de bij haar bekend zijnde meningen zo goed mogelijk verwoorden.

De oudercommissieleden binnen Kinderdagverblijf Lieve Schoot hebben de houders gevraagd om de georganiseerde vergaderingen bij te wonen. De leden hebben ruimte voor de houders gecreëerd om interne zaken aan te dragen. De leden geven zaken weer die bij ouders binnen het kinderdagverblijf leven.

Deze commissie ondersteunt het Kinderdagverblijf Lieve Schoot team en brengt ideeën en suggesties in namens de ouders. Dit gebeurt o.a. tijdens de OC - vergaderingen die 3 maal per jaar plaatsvinden. U kunt altijd contact opnemen met een van de commissieleden, want ook uw idee, klacht of mening is voor hen en ons van belang. Op de gang vindt u een lijst met informatie over de OC -leden.

Kan dit alleen na schriftelijke uitleg met opgave van de redenen. Om over deze onderwerpen mee te kunnen denken, bestaat er ook een wettelijke informatieplicht. Dit betekent dat de Oudercommissie recht heeft op alle informatie die nodig is om tot een goed advies te komen. Verder wordt er samen met het hoofd besproken over de zaken die goed gaan en over de zaken die beter kunnen. Het doel is om samen een oplossing te vinden die in het voordeel is van zowel ouders, kinderen als personeel. Daarnaast zijn enthousiaste ouders een belangrijke ondersteuning. De oudercommissie zet zich B.V. in voor de “éxtra” zaken zoals de kerstviering of andere activiteiten. Of het nu gaat om bakken van taarten, het ophangen van slingers of het maken van muziek, het hoofd en de oudercommissie zorgen er samen voor dat het gezellig is.

Tot slot

Informatie over de Algemene Voorwaarden Kinderdagverblijf Lieve Schoot, Beleidsplan veiligheid en gezondheid, Pedagogisch beleidsplan, Klachtenreglement en Reglement oudercommissie zijn bij Kinderdagverblijf Lieve Schoot ter inzage. Verder is de meest belangrijke informatie te vinden op onze website: www.lieveschoot.nl

Kinderdagverblijf Lieve Schoot

Derkinderenstraat 52/50
1062 BJ AMTERDAM
www.lieveschoot.nl
020-617742
Email:info@lieveschoot.nl

Protocol Coronamaatregelen

Protocol opstart kinderopvang 11 mei 2020 naar aanleiding van Coronamaatregelen Specifieke uitwerking.

Kinderen die al ingeschreven staan bij de basisschool moeten door de basisscholen aangenomen worden. Ouders van kinderen die nog niet ingeschreven staan maar die wel binnenkort naar de basisschool gaan, kunnen verlenen aanvragen bij het kinderdagverblijf als de basisschool deze kinderen tijdelijk weigert.

Dit protocol is opgesteld door de Brancheorganisatie Kinderopvang, de Brancheorganisatie Maatschappelijke Kinderopvang, BOinK, Voor Werkende Ouders en FNV in samenspraak met SZW. Het dient als handreiking voor de sector bij het opstarten van de kinderopvang. In dit protocol wordt ingegaan op een aantal praktische aspecten rondom veiligheid en hygiëne waar rekening mee gehouden kan worden als de kinderopvang weer opengaat. Dit protocol kan worden aangepast naar aanleiding van ervaring uit de praktijk.

Versie 24 april 2020

Dit protocol bevat de algemene maatregelen voor de gehele kinderopvangsector. Daarnaast maken ouders een locatie specifieke uitwerking van dit protocol, waarin zij de concrete maatregelen en acties voor de locaties uitschrijven. Ouders communiceren hierover naar ouders en waar mogelijk naar kinderen.

Algemene noties vooraf

- Kinderen kunnen vanaf 11 mei weer naar de kinderopvang.
- De noodopvang blijft bestaan. Hier is afstemming tussen gemeenten, scholen, kinderopvangorganisaties, gastouders en ouders van belang. Houdt er bij het bieden van noodopvang rekening mee dat de wisselingen tussen groepssamenstelling zoveel mogelijk worden beperkt.
- In de kinderopvang is 1,5 meter afstand houden gegeven de aard van het werk niet (altijd) mogelijk en wenselijk.
- Tussen (pedagogisch) medewerkers onderling en tussen (pedagogisch) medewerkers/gastouders en ouders moet altijd 1,5 meter afstand bewaard worden. Pas zo nodig de beschikbare ruimtes op de locatie hierop aan.
- Haal- en brengmomenten zijn kort en kinderen worden door één volwassene gebracht. Informatie over een kind kan via digitale weg of telefonisch worden gedeeld.
- De locaties organiseren de breng- en ophaalmomenten zo dat er 1,5 meter afstand gehouden kan worden. Denk hierbij aan looproutes, eenrichtingsroutes en het maken van afspraken met ouders over breng- en haaltijden om piekmomenten te voorkomen.
- In de kinderopvang gelden de kwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet kinderopvang. Vanuit GGD GHOR NL is er een coulancerichtlijn opgesteld voor overmacht situaties als gevolg van corona.
- In de kinderopvang is men gewend om te werken volgens (bestaande) strikte hygiëne richtlijnen van het RIVM¹.

---

¹ <https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen/kdv-psz-bsc>

- Bespreek de concrete maatregelen en acties die voor de opvanglocatie worden opgesteld met de oudercommissie en/of ouders. Kinderen jonger dan vier jaar kunnen spelenderwijs leren omgaan met maatregelen, zoals handen goed leren wassen en hoesten in deelle boog.

Communicatie

- De verschillende brancheorganisaties communiceren naar hun achterban. Er zijn doorbranchepartijen gezamenlijk reeds posters ontwikkeld voor hygiëne en het houden van afstand in denoodopvang. Kinderdagverblijf Lieve Schoot heeft verschillende posters en vloerposters besteld. Deze worden in het kleine gangetje opgehangen (hygiëne) en buiten op de vloer (afstand) gelegd voor de ouders.
- Kinderopvanglocaties communiceren naar de ouders en kinderen over de algemene **en vooral ook** over de locatie specifieke maatregelen. Het is, juist ook voor de kinderen, belangrijk dat de nieuwe regels helder en voorspelbaar zijn. Ook voor kinderen hebben we een poster om met hen op een speelse en duidelijke manier de coronamaatregelen uit te leggen en hen te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheden.
- Hang deze informatie op in alle locaties en communiceer het via mail en andere communicatiemiddelen, zoals ouder-apps.
- Informeer ouders/OC en kinderen vooraf over dit protocol (en toekomstige aanpassingen daarvan) zodat dit duidelijk is. Voor 11 mei wordt het protocol naar ouders toegestuurd via de mail en wordt het op de website gezet. Ook in ons entreegangetje waar per keer 1 ouder mag komen hangen we het protocol op. We houden de nieuwsbrief erin voor lopende informatie. Nieuw: voor 11 mei zorgen we ervoor dat er een ouderportaal app is waar we met ouders dagelijks in gesprek kunnen.
- De Rijksoverheid communiceert over dit protocol via www.rijksoverheid.nl en www.veranderingenkinderopvang.nl

1	<p>Algemene RIVM richtlijn Veiligheidsrisico's</p> <p>Wegstuurbeleid</p> <p>Maatregelen bij ziek worden personeel tijdens het werk. GGD daarover gebeld.</p>	<p>Nieuwe richtlijn RIVM is het uitgangspunt, aangepast voor de kinderopvangsetting.</p> <p>Specifiek zijn de volgende maatregelen van kracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tussen kinderen onderling hoeft geen 1,5 meter afstand bewaard te worden • Tussen personeelsleden en kinderen ouder dan 4 jaar moet zoveel mogelijk 1,5 meter afstand bewaard worden • Tussen personeelsleden onderling moet altijd 1,5 meter afstand bewaard worden • Tussen personeelsleden en ouders moet altijd 1,5 meter afstand bewaard worden • Houders dragen er zorg voor dat bij melding wordt gedaan bij de GGD indien ze meer dan 1 ziektegeval (met ziektebeeld corona) op locatie hebben <p>Let daarbij op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreek deze regels met ouders • Bij binnenkomst vragen of kinderen klachten hebben en indien ze wel klachten hebben moeten ze naar huis. Via het ouderportaal app kunnen we hier met de ouders vooraf over communiceren. • Bij twijfel naar huis • Klachten ontwikkelen gedurende de dag ook direct naar huis. • Als een kind ziek wordt, wordt het kind direct opgehaald door een ouder. <u>De 2 uursregeling is tijdens de crisis niet meer geldig!</u> • Ouders moeten goed bereikbaar zijn daarom vragen wij aan ouders meerdere telefoonnummers voor een 2de / 3de noodoproep. • Bij klachten zoals beschreven onder punt 6, gaat het personeelslid meteen naar huis. De contactmomenten en het besmettingsgevaar voor anderen is dan nog nihil geweest. We maken daar waar het personeelslid mee in aanraking is gekomen goed schoon. Daarna geldt voor het personeelslid de thuisblijfregels beschreven onder punt 6. Wanneer het personeelslid positief getest is, dan vinden er geen preventieve testen voor kinderen of personeel plaats. Er wordt niet uit voorzorg getest alleen bij klachten (RIVM)
2	<p>Fysiek contact:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Volwassenen houden 1,5 meter afstand van elkaar • Iedereen wast zijn/haar handen conform de richtlijn frequent en met water en zeep gedurende ten minste 20 sec. • Geen handen schudden • Hoesten/niezen in de elle boog • Niet aan je gezicht zitten.

3	Hygiënemaatregelen	<p>Houders dragen er zorg voor dat de algemene hygiënevoorschriften van het RIVM zoveel mogelijk worden nageleefd. Denk hierbij aan:</p> <p>Op iedere locatie en in iedere groep</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeep • Papierenhanddoekjes • Desinfectie handgel • Er hangt een poster met Hygiëne maatregelen in de groepsruimtes en ook voor ouders in de gang bij binnenkomst. <p>Maak extra vaak de materialen schoon waar personeel en kinderen gebruik van maken en de plekken die vaak aangeraakt worden (hotspots). Na werktijd maken de pedagogisch medewerkers die op die dag werken, de groepsruimte waar de kinderen gespeeld hebben intensief schoon. Zo ook de slaapruiimte en de keuken. We bekijken per dag met welk speelgoed gespeeld kan worden. Bij het schoonmaken maken we ook gebruik van een spray om bepaalde materialen schoon te krijgen.</p> <p>Een of meerdere personeelsleden moeten verantwoordelijk worden gesteld voor de uitvoering van deze hygiënemaatregelen. <u>Pedagogisch medewerkers worden door Esin en Zarana gecontroleerd op het uitvoeren van de hygiënemaatregelen.</u> Voor meer informatie zie de LCHVrichtlijn: https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen/kdv-psz-bso</p> <p>Wees terughoudend met het gebruik van handdesinfectiemiddelen bij kinderen vanwege het gevaar van vergiftiging door inname van deze middelen. Handenwassen voldoet bij de preventie van besmetting.</p>
4	Afstand personeel	<p>Houdt altijd 1,5 meter afstand tussen personeelsleden onderling.</p>

5	Thuisblijfregels – gezondheid kinderen	<p>De houder past de adviezen en richtlijnen van het RIVM toe</p> <p>Vanaf 1 juni kan iedereen in Nederland met klachten getest worden door de GGD. Zie voor het testbeleid https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/testen</p> <p>Het RIVM heeft een handreiking opgesteld bij neusverkouden kinderen. Zie voor deze handreiking https://lci.rivm.nl/langdurig-neusverkouden-kinderen Specifiek zijn er de volgende maatregelen van kracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen van 0-4 jaar en kinderen in groep 1 en 2 van de basisschool mogen met een neusverkoudheid naar de kinderopvang, behalve: <ul style="list-style-type: none"> o als zij koorts (vanaf 38 graden) of andere klachten passend bij COVID19 hebben; o als zij een contact zijn van een patiënt met een bevestigde COVID-19 infectie; o als er iemand in het huishouden van het kind is met koorts (vanaf 38 graden) en/of benauwdheid. <p>Als een school niet met reguliere klasindeling werkt, geldt de leeftijdsgrens t/m 6 jaar, ook voor de BSO.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen vanaf groep 3 met de volgende klachten blijven thuis: <ul style="list-style-type: none"> o Neusverkoudheid o Loopneus o Niezen o Keelpijn o Hoesten <ul style="list-style-type: none"> o Verhoging tot 38 graden Celsius of koorts (boven 38 graden Celsius of hoger) o Plotseling verlies van reuk of smaak
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Als een school niet met reguliere klasindeling werkt, geldt de leeftijdsgrens t/m 6 jaar, ook voor de BSO. • Kinderen mogen pas weer naar de opvang als zij 24 uur geen klachten meer hebben of een negatieve testuitslag hebben en naast verkoudheidsklachten verder niet ziek zijn. • Als iemand in het huishouden van het kind koorts (38 graden Celsius of hoger) en/of benauwdheidsklachten heeft, blijft het kind thuis. • Als iemand in het huishouden van de kinderen getest is voor COVID-19 en negatief, of als iedereen 24 uur geen klachten heeft, mogen de kinderen weer naar de opvang. • Als iemand in het huishouden van de kinderen getest is voor COVID-19 en positief, moeten kinderen wachten dat die persoon 24 uur klachten vrij is en dan 14 extra dagen thuisblijven. • Als een kind chronische verkoudheidsklachten, hooikoorts of astma heeft en dit een herkenbaar beeld is, dan kan het kind na overleg tussen ouder en houder naar de opvang. Bij twijfel of als de klachten veranderen moet het kind thuisblijven tot de (nieuwe) klachten voorbij zijn of het bekende klachtenpatroon is teruggekeerd. Het RIVM heeft een handreiking opgesteld en de lokale GGD kan advies geven in specifieke situaties, zie https://lci.rivm.nl/langdurig-neusverkouden-kinderen • In het geval van (verdenking op) coronavirus meldt de kinderopvangorganisatie het bij de GGD afdeling infectieziektebestrijding als er 3 of meer kinderen in een groep zijn met klachten van neusverkoudheid en/of hoesten en/of koorts. Zo nodig kan de kinderopvangorganisatie ook contact opnemen met de GGD als een kind langdurig klachten houdt en daardoor niet naar de kinderopvanglocatie mag komen. De GGD stelt vervolgens onderzoek in en neemt zo nodig – met toestemming van de ouders – testen af. Zie hiervoor het RIVM-testbeleid: https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/testen Zie ook: https://lci.rivm.nl/handreiking-uitbraakonderzoek-covid-19-opkindercentra-en-basisscholen • Ouders die terugkeren uit een land of een gebied met een oranje of rode risicokleur, moeten bij thuiskomst 14 dagen in quarantaine. De quarantaineregels gelden niet voor kinderen tot en met 12 jaar die klachtenvrij zijn. Ouders mogen in deze periode dus ook niet de kinderen zelf halen en brengen. Dit geldt ook als de risicokleur tijdens de reis is veranderd naar oranje of rood.
6	Thuisblijfregels – gezondheid personeel	<p>Werken in de kinderopvang (als bijvoorbeeld beroepskracht of gastouder) valt onder één van de cruciale beroepen. Hiervoor gelden de volgende richtlijnen van het RIVM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanaf 1 juni kan iedereen in Nederland met corona-gerelateerde klachten zich laten testen. Het gaat om (milde) klachten als: <ul style="list-style-type: none"> o Hoesten; o Neusverkoudheid; o Loopneus; o Niezen; o Keelpijn; o Verhoging of koorts (vanaf 38 graden); o Plotseling verlies van reuk of smaak. • U hoeft niet eerst naar een (bedrijfs)arts voor een doorverwijzing; u kunt vanaf 1 juni rechtstreeks een afspraak maken bij de GGD. Dit geldt ook voor de mensen die eerder al getest konden worden, zoals personeel in de kinderopvang en gastouders. Zie voor meer informatie: https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/testen

	<ul style="list-style-type: none"> • Totdat de uitslag van de test bekend is blijft de medewerker thuis. In geval van een gastouder ontvangt deze in afwachting van de testuitslag geen kinderen of andere volwassenen thuis. <ul style="list-style-type: none"> o Indien de test negatief is, kan de medewerker weer aan het werk met in achtname van algemene hygiënemaatregelen. o Indien de test positief is, moet de medewerker ten minste 7 dagen thuisblijven en uitzieken. Als daarna de klachten ook ten minste 24 uur helemaal weg zijn, mag de medewerker weer aan het werk. • In het geval dat een medewerker/gastouder (in overleg met de bedrijfsarts/behandelend arts) besluit om niet getest te worden, mag de medewerker/gastouder weer aan het werk als zij tenminste 24 uur klachtenvrij is. • Bij gastouderopvang in eigen huis geldt: wanneer een huisgenoot van de gastouder verkoudheidsklachten en/of koorts (38 graden Celsius of hoger) heeft, kan er geen opvang worden geboden. In afwijking hierop geldt dat als de eigen kinderen van de gastouder van 0 tot 4 jaar of in groep 1 en 2 van de basisschool neusverkoudheidsklachten hebben - zoals onder punt 5 beschreven - de gastouder wel opvang mag blijven bieden. • Als iemand in het huishouden van het personeelslid verkoudheidsklachten en koorts (38°C of hoger) en/of benauwdheidsklachten heeft blijft het personeelslid thuis. In afwijking hierop geldt dat als de eigen kinderen van het personeelslid van 0 tot 4 jaar of in groep 1 en 2 van de basisschool neusverkoudheidsklachten hebben - zoals onder punt 5 beschreven - zij wel mag werken. • Als de testuitslag negatief is of als iedereen binnen het huishouden 24 uur geen klachten heeft, mag het personeelslid/gastouder weer naar het werk. • Als iemand in het huishouden van het personeelslid getest is voor COVID-19 en een positieve uitslag heeft, moet het personeelslid wachten tot die persoon 24 uur klachtenvrij is en dan 14 extra dagen thuisblijven (dit is langer dan de 7 dagen als de medewerker zelf positief is getest, vanwege de incubatietijd). Zie voor informatie: lci.rivm.nl/informatiebriefhuisgenootthuis • Personeelsleden/gastouders die in een risicogroep vallen (conform de RIVM lijst2), kunnen niet worden verplicht te werken op de groep. In overleg met de bedrijfsarts/behandelaar kan besloten worden om andere werkzaamheden te doen vanuit huis of (elders) op de locatie of om op de groep te werken waarbij zoveel als mogelijk wordt gelet op het houden van 1,5 meter afstand tot volwassenen én kinderen en op hygiëne. • Personeelsleden/gastouders met gezinsleden die in een risicogroep vallen (conform de RIVM lijst), kunnen niet worden verplicht te werken op de groep en gaan in overleg andere werkzaamheden doen vanuit huis of (elders) op de locatie. De werknemer gaat hierover in overleg met bedrijfsarts/behandelaar. • Personeelsleden/gastouders die zwanger zijn voeren vanaf het laatste trimester (vanaf week 28) alleen werkzaamheden uit waarbij het lukt om 1,5 meter afstand van anderen (zowel kinderen als volwassenen) te houden. De werknemer/gastouder gaat hierover in overleg met de bedrijfsarts/behandelaar. • Personeelsleden/gastouders die terugkeren uit een land of gebied met een oranje of rode risicokleur, moeten bij thuiskomst 14 dagen in quarantaine. Gastouders kunnen in deze periode geen opvang bieden. Dit geldt ook als de risicokleur tijdens de reis is veranderd naar oranje of rood.
--	---

II		Kinderdagopvang
	1	<p>Algemeen</p> <p>Vanaf 11 mei mogen kinderen van 0-4 naar de dagopvang.</p>
	2	<p>Breng- en haalmomenten, contact ouders</p> <p>Organiseer de breng- en haalmomenten van kinderen zo, dat het mogelijk is om 1,5 ouders Organiseer de breng- en haalmomenten van kinderen zo, dat het mogelijk is om 1,5 meter afstand te houden tussen volwassenen. Laat kinderen door één volwassene brengen, dus zonder extra volwassenen of kinderen, die daar geen opvang gebruiken.</p> <p>Haal- en brengmomenten zijn kort. Informatie over een kind kan bijv. via digitale weg of telefonisch om dit niet uitgebreid te hoeven bespreken tijdens het brengen en halen.</p> <p>Beperk het contact tussen kinderen uit verschillende groepen, tussen kinderen en ouders en tussen ouders onderling zoveel mogelijk. Denk hierbij aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spreiding in haal- en brengmomenten • In etappes brengen van kinderen en/of maximum aantal ouders tegelijk naar binnen • Het aanbrengen van lijnen (of andere afbakening) waarachter ouders moeten wachten. <p>Denk er ook over na hoe de overdracht van het (jonge) kind van ouder naar pm'er kan plaatsvinden met inachtneming van de 1,5 meter afstand. Bijv. door een ouder het kind in een Maxi-Cosi, in een wipstoeltje of op een speelkleed te laten zitten/neer te leggen en afstand te nemen zodat de pm'er het kind kan oppakken. De emotionele veiligheid dient bovenal te worden gewaarborgd.</p> <p>Oudere kinderen kunnen bijv. op het plein worden opgehaald.</p>
	3	<p>Tijdens de opvang</p> <p>Tussen personeel en kinderen is het niet nodig om 1,5 meter afstand in acht te nemen.</p> <p>Zorg dat de (binnen en buiten) ruimte waar de opvang plaatsvindt het toelaat om 1,5 meter afstand te bewaren tussen volwassenen. Denk hierbij bijv. aan de inrichting van de ruimte of door activiteiten in groepjes (onder begeleiding van 1 pm'er) te doen.</p>

"In zoverre de protocollen betrekking hebben op de arbeidsomstandigheden, is de arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) leidend. Voorop staat dat de veiligheid en gezondheid van werknemers, maar ook van derden (denk aan klanten, passanten, leveranciers), gewaarborgd moet zijn op grond van de Arbowet. De Arbowet is een kaderwet. Dat betekent dat er geen concrete regels in staan maar algemene beginselen en richtlijnen over het arbeidsomstandighedenbeleid (arbobeleid) in bedrijven. Het arbobeleid in een bedrijf of instelling staat of valt met een goede Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) door het bedrijf. Onderdeel hiervan is het opstellen van een aanpak om risico's te voorkomen, vermijden of de gevolgen te beperken. Zo ook het risico op besmetting met COVID-19. Dit protocol is opgesteld in samenspraak tussen werkgevers en werknemers. Omdat alle bedrijven en instellingen met werknemers conform de Arbowet verplicht een RI&E moeten hebben, zullen zij voorafgaand aan voortzetting of hervatting van werkzaamheden het protocol omzetten en waar nodig concretiseren in hun RI&E. Dat geldt zowel bij een aanpak op bedrijfsniveau, als bij een aanpak op branche- of sectorniveau via branche-RI&E of Arbo catalogus".